

ЗВІТ З ПЕРЕВІРКИ НА ПЛАГІАТ

ЦЕЙ ЗВІТ ЗАСВІДЧУЄ, ЩО ПРИКРПЛЕНА РОБОТА

Магар А.

БУЛА ПЕРЕВІРЕНА СЕРВІСОМ ДЛЯ ЗАПОБІГАННЯ ПЛАГІАТУ MY.PLAG.COM.UA І

МАЄ:

СХОЖІСТЬ

17%

РИЗИК ПЛАГІАТУ

77%

ПЕРЕФРАЗУВАННЯ

2%

НЕПРАВИЛЬНІ ЦИТУВАННЯ

0%

Назва файлу: диплом Магар .doc

Файл перевірено: 2023-12-14

Звіт створено: 2023-12-14

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПрАТ «ПВНЗ ЗАПОРІЗЬКИЙ ІНСТИТУТ ЕКОНОМІКИ
ТА ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ»

Кафедра права та публічного управління

ДО ЗАХИСТУ ДОПУЩЕНА

Зав.кафедрою
к.ю.н., доцент Гулевська А.Ю.

КВАЛІФІКАЦІЙНА МАГІСТЕРСЬКА РОБОТА

ПОСИЛЕННЯ РОЛІ ОРГАНІВ МІСЦЕВОЇ ВЛАДИ У СТИМУЛЮВАННІ
РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМНИЦТВА

Виконав

ст. гр. ПУА - 212/м

А.В.Магар

Керівник

к.е.н., доц.

Волошина К.А.

Запоріжжя

2024

ПрАТ «ПВНЗ ЗАПОРІЗЬКИЙ ІНСТИТУТ ЕКОНОМІКИ
ТА ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ»

Кафедра права та публічного управління

ЗАТВЕРДЖУЮ

Зав. кафедрою

к.ю.н., доцент Гулевська А.Ю.

«___» _____ 2023

ЗАВДАННЯ
НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ МАГІСТЕРСЬКУ РОБОТУ

Студенту гр. ПУА-112/м спеціальності «Публічне управління та
адміністрування»

Магар Андрію Вадимовичу

1. Тема: Посилення ролі органів місцевої влади у стимулюванні
розвитку підприємництва

затверджена наказом по інституту № _____ від _____ р.

2. Термін здачі студентом закінченої роботи: _____ р.

3. Перелік питань, що підлягають розробці:

1. Виявити основні тенденції становлення й розвитку контролю,
дисципліни державних службовців щодо виконання їх специфічних функцій.

2. Визначити систему принципів контролю та відповідальності
державних службовців щодо взаємодій з громадським суспільством.

3. Визначити сутність і зміст контролю взаємодії з громадою та
відповідальності державного службовця, розглянути їх стадії.

4. З'ясувати сутність забезпечення законності у процесі участі органів
місцевої влади у розвитку взаємодій з громадою, зокрема у стимулюванні
розвитку підприємництва.

5. Дати оцінку стану забезпечення діяльності органів місцевої влади в управлінні підприємницькою діяльністю.

6. Дати оцінку практичним діям місцевих органів влади щодо сприяння розвитку підприємництва;

7. Визначити напрями вдосконалення механізмів державного впливу та відповідальності органів місцевої влади в управлінні підприємницькою діяльністю.

8. Визначити шляхи вирішення сучасних проблем та перспективи розвитку підприємництва в Україні за сприяння місцевої влади.

9. Визначити шляхи з удосконалення механізму регулювання дій органів місцевої влади у сприянні стимулюванню розвитку підприємництва.

10. Оформити звіт за результатами роботи

Дата видачі завдання _____

Керівник магістерської кваліфікаційної роботи _____ Волошина К.А.

Завдання прийняв до виконання _____ Магар А.В.

4. Календарний графік підготовки кваліфікаційної роботи

№ етапу	Зміст	Терміни виконання	Готовність етапу, %	Підпис керівника про повну готовність етапу, дата
1.	Корегування теми магістерської кваліфікаційної роботи, збір практичного матеріалу за темою кваліфікаційної магістерської роботи	04.09.23-17.10.23		
2.	I атестація I розділ кваліфікаційної магістерської роботи	23.10.23-28.10.23		
3.	II атестація II розділ кваліфікаційної магістерської роботи	20.11.23-25.11.23		
4.	III атестація III розділ кваліфікаційної магістерської роботи, висновки та рекомендації, додатки, реферат, перевірка програмою «Антиплагіат»	18.12.23-23.12.23		
5.	Доопрацювання кваліфікаційної магістерської роботи, підготовка презентації, отримання відгуку керівника і рецензії	25.12.23-06.01.24		
6.	Попередній захист кваліфікаційної магістерської роботи	08.01.24-13.01.24		
7.	Подача кваліфікаційної магістерської роботи на кафедру	за 3 дні до захисту		
8.	Захист кваліфікаційної магістерської роботи	15.01.24-20.01.24		

Керівник _____ Волошина К.А. «___» _____ 2023

Студент _____ Магар А.В. «___» _____ 2023

РЕФЕРАТ

Кваліфікаційна магістерська робота містить 112 сторінок, 24 таблиці, ___ рисунків, 129 бібліографічних посилань, два додатки.

Об'єктом дослідження є дії держави та суспільні відносини громади та органів місцевої влади, що виникають у процесі розвитку підприємницької діяльності в Україні.

Предметом дослідження є адміністративно-правові аспекти дії держави та місцевих органів влади щодо сприяння розвитку підприємницької діяльності в Україні.

Мета магістерської кваліфікаційної роботи полягає в тому, щоб на підставі досягнень науки, норм чинного законодавства та практичних дій визначити адміністративно-правові засади дії органів місцевої влади в Україні у питанні стимулювання розвитку підприємництва.

Перший розділ роботи містить теоретичні дослідження в області визначення сутності законності, дисципліни та відповідальності в системі публічного управління.

У другому розділі проведена оцінка сучасного стану забезпечення законності, дисципліни та відповідальності у публічному управлінні та виявлені їх проблем щодо сприяння розвитку підприємницької діяльності.

Третій розділ роботи присвячений обґрунтуванню напрямів посилення ролі органів місцевої влади у стимулюванні розвитку підприємництва.

Визначені напрями вдосконалення адміністративно-правових засад контролю, дисципліни та відповідальності державних службовців щодо сприяння розвитку підприємницької діяльності.

Визначені шляхи покращення дій місцевої влади у стимулюванні розвитку підприємництва.

АДМІНІСТРАТИВНІ ЗАСАДИ, ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ,
ЗАКОННІСТЬ, СУСПІЛЬНІ ВІДНОСИНИ, ПУБЛІЧНЕ УПРАВЛІННЯ,
ПІДПРИЄМНИЦЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ
ЗМІСТ

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ, СИМВОЛІВ, ОДИНИЦЬ, СКОРОЧЕНЬ І ТЕРМІНІВ	
ВСТУП	
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ДОСЛІДЖЕННЯ В ОБЛАСТІ ВИЗНАЧЕННЯ СУТНОСТІ ЗАКОННОСТІ ТА ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ У ПУБЛІЧНОМУ УПРАВЛІННІ	
1.1. Теоретичні засади визначення сутності законності в публічному управлінні	
1.2. Теоретичні основи забезпечення законності та принципів взаємодії влади з громадами в публічному управлінні	
1.3. Дослідження змісту участі місцевих органів влади у публічному управлінні	
РОЗДІЛ 2. ОЦІНКА СУЧАСНОГО СТАНУ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДІЙ МІСЦЕВОЇ ВЛАДИ ЩОДО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМНИЦТВА В УКРАЇНІ	
2.1. Сутність діяльності органів публічного управління щодо сприяння розвитку підприємництва	
2.2. Підприємницька діяльність в Україні та її зв'язок з діяльністю органів місцевої влади	
2.3. Підприємницька діяльність в Україні та дії органів влади за воєнного часу	
РОЗДІЛ 3. ОБГРУНТУВАННЯ НАПРЯМІВ ПОСИЛЕННЯ РОЛІ ОРГАНІВ ВЛАДИ У СТИМУЛЮВАННІ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМНИЦТВА	
3.1. Шляхи удосконалення взаємодії органів влади та діяльності громад	
3.2. Шляхи вирішення сучасних проблем та перспективи розвитку підприємництва в Україні	

3.3. Шляхи покращення дій місцевої влади у стимулюванні розвитку підприємництва на прикладі м. Кривого Рогу	
ВИСНОВКИ	
ПЕРЕЛІК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	
ДОДАТКИ	

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ, СИМВОЛІВ, ОДИНИЦЬ,
СКОРОЧЕНЬ І ТЕРМІНІВ

Скорочення	Повна назва	Застосування
БК України	Бюджетний кодекс України	
ВР України	Верховна Рада України	За текстом
ДСНС	Державна служба надзвичайних ситуацій України	За текстом
ЄС	Європейський Союз	За текстом
ЗМІ	Засоби масової інформації	За текстом
КАС України	Кодекс адміністративного судочинства України	За текстом
КМ України	Кабінет Міністрів України	За текстом
КК України	Кримінальний кодекс України	За текстом
КПК України	Кримінальний процесуальний кодекс України	За текстом
КУпАП	Кодекс України про адміністративні правопорушення	За текстом
МЮ України	Міністерство юстиції України	За текстом
МВС України	Міністерство внутрішніх справ України	За текстом
НПУ	Національна поліція України	За текстом
СБУ	Служби безпеки України	За текстом
ЦК України	Цивільний кодекс України	За текстом

ВСТУП

Актуальність теми. Загальною функцією публічної служби в Україні є створення умов для розвитку відкритого громадянського суспільства, забезпечення результативної діяльності органів публічної влади, створення умов сприяння економічному розвитку суспільства, зокрема, розвитку бізнесу та підприємництва в державі.

Це зумовлює необхідність вдосконалення відносин з громадою у представленні її інтересів, оскільки за результатами діяльності публічної служби формується загальне ставлення суспільства до влади і держави в цілому. Економічне зростання країни передбачає всі можливі дії держави, громади, суспільства, націлені на підвищення добробуту та умов проживання.

На шляху України до досягнення європейської моделі взаємодії державної, публічної служби та громадськості щодо забезпечення прав і законних інтересів громадян, перед службовцями постають сучасні завдання щодо виконання своєї ролі у суспільній та економічній діяльності громад. Насамперед, це зумовлено необхідністю створення нових зв'язків адміністративно-правових засад контролю та відповідальності державних службовців та успішного функціонування громад.

Проблеми державної служби у тому числі у аспекті взаємодії з громадами досліджували такі вчені, як В. Б. Авер'янов, Г. В. Атаманчук, О. М. Бандурка, Д. М. Бахрах, Ю. П. Битяк, Л. Р. Біла-Тіунова, В. М. Гаращук, Д. І. Гавриленко, Г. С. Гончарова, О. І. П. Голосніченко, М. Б. Добробаба, Є. В. Додін, С. Д. Дубенко, В. В. Зуй, С. В. Ківалов, В. К. Колпаков, О. В. Н. Р. Нижник, М. М. Тищенко, О. Ю. Оболенський, Є. Я. Оспіщев, Ю. М. Старілов, Н. Ю. Хаманева та ін.

Але наразі, при досить динамічному розвитку взаємодії державних та місцевих органів влади та громадськості в Україні виникає багато аспектів щодо вирішення питань галузевої належності, відповідальності державних

службовців та місцевої влади, щодо сутності їх повноважень, юридичних гарантій забезпечення законності в процесі такої діяльності й деякі інші.

Мета і завдання дослідження. Мета магістерської кваліфікаційної роботи полягає в тому, щоб на підставі досягнень науки, норм чинного законодавства та практичних дій визначити адміністративно-правові засади дії органів місцевої влади в Україні у питанні стимулювання розвитку підприємництва.

Реалізація поставленої мети зумовила необхідність вирішення таких завдань:

- виявити основні тенденції становлення й розвитку контролю, дисципліни державних службовців щодо виконання їх специфічних функцій;
- визначити систему принципів контролю та відповідальності державних службовців щодо взаємодій з громадським суспільством;
- визначити сутність і зміст контролю взаємодії з громадою та відповідальності державного службовця, розглянути їх стадії;
- з'ясувати сутність забезпечення законності у процесі участі органів місцевої влади у розвитку взаємодій з громадою, зокрема у стимулюванні розвитку підприємництва;
- дати оцінку стану забезпечення діяльності органів місцевої влади в управлінні підприємницькою діяльністю;
- дати оцінку практичним діям місцевих органів влади щодо сприяння розвитку підприємництва;
- визначити напрями вдосконалення механізмів державного впливу та відповідальності органів місцевої влади в управлінні підприємницькою діяльністю;
- визначити шляхи вирішення сучасних проблем та перспективи розвитку підприємництва в Україні за сприяння місцевої влади;
- визначити шляхи з удосконалення механізму регулювання дій органів місцевої влади у сприянні стимулюванню розвитку підприємництва.

Об'єктом дослідження є дії держави та суспільні відносини громади та органів місцевої влади, що виникають у процесі розвитку підприємницької діяльності в Україні.

Предметом дослідження є адміністративно-правові аспекти дії держави та місцевих органів влади щодо сприяння розвитку підприємницької діяльності в Україні.

Методи дослідження. При виконання досліджень використовувались загальні прийоми наукового пізнання відповідно до поставлених завдань, а саме: історико-правовий, системний, логіко-семантичний, порівняльного аналізу, метод аналізу й синтезу, статистичний, методи прогнозування та ін.

Історико-правовий метод використано для дослідження процесу становлення та розвитку державної служби, зокрема у питаннях сприяння бізнесу та підприємництву. Порівняльно-правовий метод дав змогу провести аналіз співвідношення норм права щодо оцінки дії норм чинного законодавства у сфері державної служби та у діяльності місцевих органів влади. За допомогою логіко-семантичного методу досліджувався понятійний апарат сутності дій та відповідальності державних службовців, сутності дій місцевих органів влади. Метод прогнозування застосовувався при розробці напрямів та шляхів вдосконалення дій органів влади та органів місцевого самоврядування щодо сприяння розвитку підприємництва України.

Як теоретичне підґрунтя досліджень вивчались наукові праці українських та зарубіжних фахівців у галузі загальної теорії держави та права, сучасні публікаційні матеріали, у тому числі інтернет-ресурси.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що робота є комплексною та присвячена дослідженню теоретичних та практичних проблем удосконалення адміністративно-правових засад взаємодії влади та суспільства, що дозволило сформулювати деякі нові положення, рекомендації та висновки.

Практичне значення одержаних результатів. Основні положення і висновки роботи можуть бути використані для подальших досліджень теоретичних і практичних проблем, пов'язаних із розвитком державної

служби, впровадження розроблених шляхів стимулювання розвитку підприємництва у інших сферах діяльності місцевої влади.

Апробація результатів дослідження. Основні теоретичні положення, висновки й результати, отримані в процесі роботи викладені та обговорені на XXV науково-практичній конференції здобувачів освіти ЗІЕІТ.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ДОСЛІДЖЕННЯ В ОБЛАСТІ ВИЗНАЧЕННЯ СУТНОСТІ ЗАКОННОСТІ ТА ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ У ПУБЛІЧНОМУ УПРАВЛІННІ

1.1. Теоретичні засади визначення сутності законності в публічному управлінні

На даний час продовжується розвиток процесу подальшого становлення державності України та її суспільних суб'єктів.

Наразі здійснюються продуктивні перетворення в суспільному житті. Це спричиняє провокування проблем соціального, економічного та політичного й правового характеру. Їх причиною є недосконалість розвитку публічного управління та невизначеність ідеології управління.

Сформовані сучасні умови політичного, економічного, соціального та культурного характеру визначають доцільність становлення ефективної системи та механізму соціального орієнтованого державного правового формування безпосередніх організаційних і правових відносин особи та її керівника. Такі відносини передбачають застосування принципів справедливості та законності розвитку публічного управління [3. с. 242].

Трансформаційні засади соціального й економічного, політичного та правового характеру розвитку української державності визначаються на засадах сучасного конституціоналізму, тотальних прогресивно-освітніх вважливостях реалізації прав і свобод людини, чергового нового розвитку демократизму, верховенства права та гуманізму й розвитку національного суспільства. Провідним чинником вказаного напрямку залишається державне правове налаштування. Це регулятивне, здійснене на правових засобах впливу на суспільні відносини з метою їх упорядкування [7. с. 42].

Загально визначеними принципами державного правового регулювання є принципи справедливості, законності, єдності та законності. На вказаних принципах розвиваються соціальні цінності, котрі покладені в основу становлення та розвитку публічного управління. На основі цих принципів здійснюється вплив на розвиток соціального та економічного середовища.

При цьому законність є першорядним положенням та об'єктивною властивістю щодо дотримання та виконання законів [10. с. 82].

Можна виділити певні підходи до визначення сутності законності. По-перше, це визначення сутності загальних вимог системи нормативних вимог, що передбачає розгляд законності як методу, основного принципу управління державою на основі правового регулювання.

Далі, законність має виступати як проявлений результат поведінки у процесі правомірних дій, тому має розповсюджуватись на діяльність всіх соціальних суб'єктів, функціонуючих у рамках існуючого законодавства.

Доцільно виділити основні властивості законності, котрі наведені в таблиці 1.1.

Таблиця 1.1 - Основні властивості законності

	Сутність властивості
1.	Бути однозначно сформульованою та зрозумілою кожному суб'єкту, незалежно від місця перебування, життєвих ситуацій, функціонуюсій у будь-якій організаційній структурі.
2.	Носити конкретний універсальний характер для кожного члена суспільства, кожної особи, функціонуючої в органах державного управління, в органах місцевого самоврядування, у будь-якому регіоні України, у тому числі для учасників приватних і суспільних відносин, у будь-яких діях, що підпадають під законодавче регулювання.
3.	Окрім поширення для державних органів, органів місцевого самоврядування носити функцію невідворотності для громадських структур і об'єднань, кожної особи громади.
4.	Нести характер справедливого рівноправного застосування.
5.	Бути опублікованим з забезпеченим вільним доступом.
6.	Забезпечувати гарантованість і стійкість

На основі практичної реалізації зазначених у таблиці 1.1 властивостей законності здійснюється розвиток держави, що забезпечує верховенство права, демократичність, збереження соціальних інтересів. На шляху до європейської інтеграції Україна має реалізувати всі заплановані реформи у політичній та адміністративній сферах.

Для практичної реалізації запланованих реформ **провідну роль у діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування мають мати місце такі чинники як (dspace.library.khai.edu) професіоналізм, висока компетентність, аргументованість.**

Роль законності проявляється у виконанні зобов'язань, застосуванні дозволів, додержанні заборон тощо. Виходячи з цього, законність потрібно визначати як систему юридичних правил, норм, засобів і гарантій з підходящими їм державними структурами, що призначені забезпечувати практичну реалізацію законів та інших правових актів [18. с. 142].

У процесі розвитку демократичної держави закон визначається як результат забезпечення відповідних часткових поступок і рівноваги інтересів. Заком має відтворювати захист певних інтересів, державних цілей, зосереджуватись на конкретних інтересах суспільства. У цьому аспекті практична реалізація законів несе функцію правового збалансування конфліктів і інтересів. Саме тому механізми і засоби забезпечення законності набувають характеру об'єктивної необхідності для повноцінного функціонування суспільства.

Законність в публічному управлінні можна визначати як об'єктивну необхідність для успішної взаємодії органів державної влади та органів місцевого самоврядування.

У публічному та державному управлінні законність має імплементуватись єдиними методами, прийомами і засобами, які є фундаментом управлінської діяльності. Засади управлінської діяльності не можуть бути у протиріччі чи непорозумінні з законністю.

З точки зору визначення законності як режиму передбачається ототожнення її з визначеним у державі порядком, за яким всі рішення й організаційні дії органів державної влади та органів місцевого самоврядування реалізуються виключно на підставі положень законів [73. с. 321].

Потрібно відзначити, що основною задачею встановлення законодавства держави є забезпечення законності в публічному управлінні. Встановити раціональний стан законності можна шляхом формування узгодженої системи, намагань всього суспільства, кожної особи з використанням ними всього набору засобів боротьби за законність.

Формування законності в системі публічного управління може представити з двох сторін. З одного боку цей процес можна представляти як систематизоване прогнозування очікуваних суспільних відносин для закріплення їх в законодавчій нормі. З іншого – це передбачення процесу практичної реалізації юридичних норм (dspace.lvduvs.edu.ua) як результат.

Другий напрям означають як поняття «правопорядок». Він розглядається як створення системи конкретних правових зв'язків суб'єктів в державі, зв'язків між людьми в суспільстві, захист їх цілей, потреб, інтересів при безумовному направленні на злагоду, відповідальність та досконалість суспільного розвитку [74].

Потрібно зауважити те, що не дивлячись на досить широке застосування категорії «законність» у самому терміні та його змісті, змістовності законодавчих актів у наукових викладках інакше немає однозначних трактувань. Разом з тим, можна відзначити визначення законності у Сучасній правовій енциклопедії, де під нею розуміється «режим (стан) відповідності дій, поведінки, діяльності посадових осіб, громадян та юридичних осіб законам і підзаконним нормативно-правовим актам держави, який утворюється у результаті неухильного додержання останніх усіма суб'єктами права» (dspace.lvduvs.edu.ua) [115].

За рішенням Конституційного суду України термін «законодавство» є чинним при складенні міжнародних договорів, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України. Сюди відносять також постанови Верховної Ради України, укази Президента України, декрети і постанови Кабінету Міністрів України, прийняті в межах їх повноважень та відповідно до Конституції України і законів України [75].

Терміном «законодавство» охоплюються й нормативно-правові акти центральних органів виконавчої влади, (elcat.pnpu.edu.ua) які мають обов'язкову дію на усій території України, і які прописані у затвердженому порядку у Міністерстві юстиції України [80].

Загалом найчастіше науковці визначають законність як:

- безумовну дію законів, прийнятих до них правових актів при прийнятті рішень державними органами, їх посадовими особами, громадянами, недержавними органами і організаціями;

- складнопідрядну політико-правову подію, котра визначається неухильним додержанням настанов чинного законодавства усіма суб'єктами права; (digest.kndise.gov.ua)

- формування адміністративного та правового режиму у суспільстві, за якого вся структура органів влади має суворо дотримуватись вимог законів, та підпорядковано вимагати їх дотримання від посадових осіб та громадян. (digest.kndise.gov.ua)

Сформулювати поняття законності в державному та публічному мають право лише уповноважені органи. З наукових досліджень ми можемо виокреслити підходи та принципи для формулювання змісту понять.

У загальному вираженні зкомпоновані в таблиці 1.2.

Таблиця 1.2 - Поняття законності в публічному управлінні

Поняття законності в публічному управлінні
- мають відтворювати політичні та соціальні принципи діяльності держави;
- мають відтворювати політичні та соціальні принципи державного управління;
-
- мають відтворювати політичні та соціальні режими суспільних відносин;
- мають відтворювати мета та функцію.

До інформації, що наведена в таблиці 1.2, слід додати, що законність є єдиним принципом діяльності як державної, так і публічної влади, який забезпечує всі методи управління у суспільстві, у громаді дає підстави для прийняття рішень та складання нормативно-правових актів.

На жаль, в Україні виникають у державних та публічних службах факти порушення законності. Це не обов'язково може бути зловживання чи свідоме їх порушення.

Наразі щодо забезпечення законності у публічному управлінні є і певні не визначення:

- має місце законодавчо не визначених функцій та повноважень органів виконавчої влади, які на практиці дублюють дії органів державної влади;

- наразі відсутні визначені та прописані дієві норми юридичної відповідальності за порушення законності представниками публічної влади;

- не повністю визначені критерії професійної діяльності службовців;

- формалізм у підборі кадрів державної та публічної служб;

- формальне складання вимог до атестації державних службовців;

- формальне визначення статусу представника державної влади та ін.

Гарантованість основних прав і свобод людини залишається одним із провідних принципів законності. Соціальна основа вказаного принципу являє собою накреслення загального захисту громадян і потреба дотримання переваги загальнолюдських цінностей. З теоретичного підходу започаткування виявляються в тому, щоб визначити оптимальне поєднання особливих і публічних інтересів у відношеннях типу: «людина - суспільство - громадянин – держава»; встановити рамки їхнього правового регулювання. Зазначене проявляється через забезпечення гарантій законності.

Гарантії законності визначаються як обґрунтовані **закономірностями суспільного розвитку умови, засоби, фактори, що забезпечують дотримання законності** (fpk.in.ua) [113. с. 222].

У публічному управлінні вони вимагають урахування економічних умов громади, рівня розвитку політичної системи, специфічних механізмів соціального захисту населення, а головне – наукових обґрунтованих підходів до системи права для всіх об'єктів та суб'єктів публічного управління.

Вирішення завдань щодо **забезпечення законності в** (fpk.in.ua) державному та публічному управлінні вимагає аналізу суб'єктів – його учасників.

За організаційною належністю до **органів виконавчої влади** (fpk.in.ua) серед них виділяють зовнішні та внутрішні одиниці організаційно-штатної структури

Перші – це зовнішні суб'єкти контролю за діяльністю органів виконавчої влади (fpk.in.ua), (fpk.in.ua) другі – внутрішньовідомчі.

Зовнішніми суб'єктами забезпечення законності органу виконавчої влади є: Верховна Рада України; Президент України; Кабінет Міністрів України; центральні та місцеві органи виконавчої; органи місцевого самоврядування; судові органи; органи прокуратури; громадяни України та громадські організації.

Відповідно, внутрішньовідомчими є: Міністерство внутрішніх справ та його територіальні органи управління на місцях; Департамент кадрового забезпечення Міністерства внутрішніх справ України та його структурні підрозділи на місцях; Департамент внутрішньої безпеки Міністерства внутрішніх справ та

В структурі забезпечення законності в (fpk.in.ua) державному управлінні виділяють спеціально утворені для контролю за станом законності. Це судові та правоохоронні органи, контрольно-ревізійні органи та інші. До речі до них відносять громадські організації правоохоронної спрямованості. (dspace.univd.edu.ua)

Забезпечення законності у публічному управлінні в Україні – це функції Верховної Ради; Президента України; Кабінету Міністрів органи місцевого самоврядування тощо.

Як суб'єкти виступають ті, чий функції пов'язані із перевіркою дотримання законності за усіма (lpnu.ua) напрямками службової діяльності. (lpnu.ua)

Слід підкреслити, що перевірка законності дій у правовій державі ме розцінюватись як засіб захисту прав, свобод і законних інтересів (fpk.in.ua) учасників суспільних відносин. (lpnu.ua) Головна мета - забезпечувати повноцінну життєдіяльність людини у суспільстві, тому виступає як індикатор рівня свободи людини, реалізації її прав і свобод, характеризує рівень демократії.

Специфічність режиму законності в публічному управлінні (bibliotekanauki.pl) полягає в забезпеченні органами виконавчої влади

(fpk.in.ua) дотримання законності у державі як вимог Конституції України, законодавчих та підзаконних актів [119. с. 140].

Таким чином, можемо виокреслити, що зміст законності в публічному управлінні (bibliotekanauki.pl) відтворюється наступним:

1) насамперед, всі рішення, що приймаються органами виконавчої влади та їх працівниками, мають беззаперечно відповідати чинному законодавству; (lpnu.ua)

2) управлінські рішення органів виконавчої влади мають прийматись у рамках їхніх повноважень з питань їхньої компетенції;

3) рішення органів виконавчої влади (fpk.in.ua) повинні прийматись (lpnu.ua) за регламентом нормативних приписів.

Отже, під законністю треба розуміти такий режим державного і суспільного життя, при якому створюються надійні умови щодо повного й неухильного додержання та практичного втілення законів усіма органами держави, громадськими організаціями, посадовими особами і громадянами. Одночас підкреслюється при прийнятті рішень органами влади необхідність додержання і виконання всієї системи нормативних актів (almanahprava.org.ua) держави.

1.2. Теоретичні основи забезпечення законності та принципів взаємодії влади з громадами в публічному управлінні

Сучасні наукові дослідження дають підставу різнобічного визначення законності в публічному управлінні. (bibliotekanauki.pl) Перш за все це правовий режим у державі, за якого діяльність суб'єктів публічної адміністрації, юридичних і фізичних осіб здійснюється відповідно до вимог закону. (almanahprava.org.ua) Вона є важливою умовою, котра має намір беззаборонної реалізації прав громадян [2. с. 92].

декількох точок зору, котрі узагальнено наведені в таблиці 1.3.

Таблиця 1.3 - Існуючі підходи до визначення сутності законності

Існуючі підходи до визначення сутності принципів законності	
Здійснення публічною адміністрацією владних повноважень	Вимоги: - законодавче закріплення компетенції владних структур; - ухвалення рішень на підставі закону; - дотримання головної цілі – забезпечення конституційних прав і свобод людини. (fpk.in.ua)
Принципи поведінки фізичних осіб у сфері права	Мають забезпечувати: - реалізацію суб'єктом права виконання покладених на нього обов'язків за неухильністю вимог законодавства; - конституційні гарантії закріплення правового статусу особи; - можливість звернутися за судовим захистом власних прав; - наявність механізмів та засобів юридичної відповідальності.
Принцип побудови системи нормативних актів	Означає: - побудова ієрархічності системи; - забезпечення відповідності вимог конституції, законів і підзаконних актів держави.
Як режим соціально-політичного життя	Це неухильне виконання законів та заснованих на них підзаконних актів усіма суб'єктами права (rpr.org.ua), (rpr.org.ua) реальність їх втілення.

Виходячи із визначень, що наведені в таблиці 1.3, можна відзначити, що законність виступає як метод, котрий визначає сукупність способів, прийомів і засобів, на основі яких управлінська діяльність націлюється на виконання законів у канонізованих законами формах і підтвердженими законами методами..

Способи законності передбачають формування стабільних засад широкого розвитку всебічних напрямів операційних дій, котрі проводяться організаційними структурними утвореннями, вони визначаються як практичні дії: прийоми, операції, котрі ними застосовуються [2, с. 534].

Доцільно зауважити, що під поняттям «система засобів забезпечення законності» (fpk.in.ua) потрібно розуміти вживану сукупність настанов, обов'язків, кваліфікації, форм, методів і розпорядку цієї діяльності [10. с. 48].

До загальних ознак засобів забезпечення законності (fpk.in.ua) потрібно віднести наступні:

- загальні та спеціальні як обов'язкову складову гарантій забезпечення законності [18, с. 347];
- умови та специфічні юридичні засоби [18, с. 210];
- реальні умови розвитку суспільства та свідомо сформованими державою і громадськістю засобами, що визначають умови реалізації норм права всіма суб'єктами [18, с. 203].

Можна виділити дві групи гарантій законності. Перша група таких гарантій представляється умовами чи передумовами забезпечення режиму законності, до яких відносять: політичні, економічні, ідеологічні, організаційні.

Друга група представлена спеціальними засобами забезпечення режиму законності, до яких відносять:

а) органи управління та їх означений взаємозв'язок, які формують умови реалізації стратегічних цілей управління, а саме. державні та недержавні органи, теоретичні основи [забезпечення законності в \(fpk.in.ua\)](#) державному управлінні, структури, для яких визначений обов'язок з дотримання і посилення [режиму законності](#);

б) [\(lpnu.ua\)](#) організаційні та правові методи діяльності організаційно-структурних утворень, до яких відносять практичні прийоми, операції, форми роботи, взаємодія яких визначає розвиток правових методів, та створює спеціальний [державно-правовий механізм забезпечення законності](#) [6, с. 332–333].

[Поняття](#) [«гарантії забезпечення законності»](#) передбачає наукові розуміння, а саме

- [систему засобів, способів, прийомів і методів забезпечення законності, що](#) надають нагоду беззаборонно запроваджувати правові норми,
- застосовувати суб'єктивні права [і виконувати юридичні обов'язки](#) [13, с. 202];

- систему засобів, на основі яких у суспільному житті запроваджується, захищаються та при виявленні порушення відновлюється законність [19, с. 116];

- позитивні об'єктивні умови, котрі призводять до підвищення рівня розвитку суспільства, добробуту громадян, а також спеціальні юридичні засоби і (lpnu.ua) способи, завдяки яким забезпечується режим законності у країні [73];

- умови суспільного життя і заходи, що запроваджуються державою для дотримання режиму законності і тривкого правопорядку;

- означені діючим законодавством і розвитком (fpk.in.ua) суспільного життя фактори забезпечення дотримання законності [74];

- спричинені необхідностями суспільного розвитку умови, засоби, фактори, що забезпечують дотримання законності (fpk.in.ua) [75];

- такі, що запроваджуються (відповідними державними, самоврядними чи громадськими органами, посадовими особами, учасниками громадських організацій) – звернення з (fpk.in.ua) повідомленням про правопорушення;

- можливі варіації особливостей залежно від органу запровадження законності;

Метою застосування будь-якого зі способів забезпечення законності є реагування, встановлення дотримання вимог чинного законодавства при (fpk.in.ua) прийнятті відповідного рішення.

Вище наведені ознаки способів забезпечення законності можна визначити і як цільову діяльність, що здійснюється в рамках покладених на них функцій та повноважень. Єдиною залишається мета - встановлення дійсного стану виконання вимог чинного законодавства та (dspace.wunu.edu.ua) відповідної законної реакції на нього.

Найбільш вживаними із способів забезпечення законності (fpk.in.ua) є визначення трьох видів: контроль, нагляд, розгляд звернення громадян [80].

Однак, вказані способи не є розгорненими, оскільки до них відносять й інші. Так юридичні гарантії забезпечення законності, які практично

прирівнюються до способів забезпечення законності класифікуються за суб'єктами їх застосування, характером юридичної діяльності, за парадномічним статусом.

Є і більш глибока класифікація: за суб'єктами застосування (парламентські, президентські, судові, прокурорські, муніципальні, адміністративні або управлінські, громадські, міжнародні тощо); за характером юридичної діяльності (правотворчі, право-роз'яснювальні, правозастосовуючі); за статусом у правовій системі (нормативно-правові акти, інтерпретаційні акти, індивідуальні акти застосування права (idu.at.ua) тощо [99, с. 118].

Автори [113] виокреслюють серед способів забезпечення законності також конституційні гарантії і процесуальні гарантії законності.

Юридичні гарантії законності підлягають класифікації за такими критеріями як їх мета та цілі, із поділом їх на запобіжні, що полягають у попередженні правопорушень, запобігання порушень адміністрацією трудових прав громадян.

Науковці інші види способів забезпечення законності називають адміністративними. У публічному управлінні виділяють проведення судового захисту порушених прав і свобод громадян, притягнення до різних видів юридичної відповідальності посадових осіб, застосування заходів адміністративної відповідальності до громадян, які (fpk.in.ua) своїми протиправними діями спричиняють порушення визначеного порядку управління [115, с. 148].

Як окремий вид засобів забезпечення законності є застосування заходів адміністративного примусу.

Таким чином, ми можемо виснувати, що:

по-перше, унікальними способами забезпечення законності є контроль, нагляд та розгляд. Теоретичними засадами забезпечення законності в (fpk.in.ua) публічному управлінні (bibliotekanauki.pl) є звернення громадян;

по-друге, усі інші способи забезпечення законності, крім юридичної відповідальності, є умовами дотримання законодавства, принципів законності.

Нагадаємо, що слово «принцип» застосовується як особливість, покладена в основу створення або здійснення чого-небудь. За єдиного змісту, визначення поняття трактується по-різному:

1. Принцип як провідна основа, закон, доктрина або припущення, принцип як чільний режим або стереотип; принцип як єдність моральних та етичних стандартів.

2. Принцип як очікувана політика або спосіб дії.

3. Принцип як провідна якісна ознака або елемент, що встановлює внутрішню сутність чи окремі ознаки поведінки.

4. Принцип як зібрання положень або закон, що окреслює функціонування органічних виняткових явищ чи механічних спрямувань.

Загалом, принцип це особливість, покладена в основу створення або здійснення будь-чого [118].

У сучасних умовах проблему забезпечення принципу законності у діяльності органів публічного управління доцільно опрацьовувати у співвідношенні із захистом [прав і свобод громадян \(fpk.in.ua\)](http://fpk.in.ua) та зміцненням української державності [121].

На засадах запровадження принципу законності налаштовується система організаційного впливу на суспільство та суспільні відносини [з боку органів державної влади, \(fpk.in.ua\)](http://fpk.in.ua) та створюється складна сітка узгоджених зв'язків, завдяки тому що принцип законності обіймає і тих, для кого приймаються нормативно-правові акти, і тих, хто їх приймає.

Оскільки законність передбачає вимоги виконувати чинні закони, то існування їх може представлятися як неодмінна умова її практичного запровадження.

Потрібно відзначити, що принцип законності у діяльності органів публічного управління залишається родоначальним принципом їхньої

діяльності. У цьому зв'язку потрібно забезпечити неухильне дотримання органами публічного управління принципу законності.

Законність спрямована на захист демократії, тому законність трактується як конституційний принцип. Конституційний принцип керується вимогами законності (таблиця 1.4).

Таблиця 1.4 - Основні принципи законності

Принципи	Сутність принципів
1. Єдності законності на всій території України	Сутністю є єдністю системи права і системи законодавства. Особливість – практика реалізації та забезпечення дії в усіх регіонах держави.
2. Загальності законності.	Сутність у виконанні законних дій всіма без виключення державними органами, громадськими організаціями, всіма посадовцями та кожним громадянином.
3. Верховенство права	Всі питання економічного і політичного життя у державі повинні вирішуватись виключно з позицій права, справедливості і гуманізму без авторитарних насильницьких методів.
4. Єдності законності і доцільності	Рішення як вищих, так і місцевих органів влади мають прийматись відповідно до правових законів з урахуванням стану економічного і політичного розвитку суспільства.
5. Невідворотності юридичної відповідальності за вчинені правопорушення.	Юридична відповідальність осіб, винних у вчиненні правопорушень має бути невідворотною для будь-кого, незалежно від місця та статусу.
6. Права громадян на захист.	Всі громадяни мають право на захист через власні звертання та на пропозиції покращення діяльності державного апарату.
7. Здійснення державного нагляду і громадського контролю за дотриманням законів.	Наглядовий державний та громадський контроль (fpk.in.ua) не є взаємозаціщуваними.

Виходячи із інформації таблиці 1.4, можна ще раз підкреслити, що законність повинна бути єдиною в усіх областях публічного управління України.

Жодна особа не має права порушувати закони, обходити їх чи ставити себе над законом. Законність повинна бути єдиною, за інших умов не може бути забезпечено ні культурної, ні політичної обізнаності.

Органи державної влади і органи місцевого самоврядування в Україні здійснюють свої повноваження апriori виходячи з пріоритетності прав і свобод людини. (fpk.in.ua)

Згідно з принципом правової держави всі посадові особи мають право виконувати тільки ті дії, на які направлені приписи закону, а громадяни мають право робити лише те, що не заборонено законом.

Закони повинні звершуватись всіма посадовими особами і громадянами. Тому однією з функцій публічної та державної влади є виховання у суспільстві поваги до закону на прикладі власної діяльності на всій території України та в кожній громаді. Законні дії влади формують у суспільстві повагу та віру до доцільності їх роботи, що безумовно сприяє розвитку та життєтворенню.

1.3. Дослідження змісту участі місцевих органів влади у публічному управлінні

Оцінка суспільством дій місцевих органів загалом зводиться до аналізу законодавчо встановленої дисципліни [в системі публічного \(fpk.in.ua\)](http://fpk.in.ua) управління. Це як дисципліна дій, так і дисципліна їх виконання, що як для управлінської сфери, на наш погляд, є дуже важливим. Тому розглянемо цей аспект дещо детальніше.

Дисципліна залишається всеосяжним провідним соціальним фактором, що має непримусений [вплив на розвиток \(bibliotekanauki.pl\)](http://bibliotekanauki.pl) суспільства і кожної особи. Від рівня дисципліни суспільства значною мірою залежать успіхи в економічній та соціальній діяльності, у якості соціального обслуговування.

Дисципліна означає організованість поведінки осіб, що створює умови погодження їх дій у колективі, суспільному і державному існуванні. Можна виділити ряд модифікацій дисципліни в залежності від того, що кермує і на основі яких засобів формується система поведінки людей Так

виділяють дисципліну державну, громадську, партійну, трудову, договірну, технологічну, військову тощо [6].

Державну дисципліну можна визначити як виконання усіма суб'єктами і громадянами визначеного державними органами та іншими організаціями порядку їх діяльності щодо практичної реалізації означених для них обов'язків. Державна дисципліна передбачає свідоме ствердливие відношення громадян до означеного правопорядку, що відображає збереження інтересів всього населення. Дисципліна забезпечує умови становлення соціально-політичної життєдіяльності громадян, вказує на спосіб прояву демократичного типу життя. Державна дисципліна виступає як форма вираження успіху суспільства, впливає на правову і моральну поведінку громадян [121].

У дослідженні змісту участі місцевих органів влади у публічному управлінні визначальною є трудова дисципліна, котра передбачає дотриманням вимог внутрішнього трудового розпорядку. У відповідності з діючим трудовим законодавством встановлені загальні засади дисципліни: своєчасне прибуття на роботу, додержування установленної тривалості робочого дня, витрачання робочого часу для плідної праці, своєчасне і правильне виконання настанов адміністрації тощо.

Важливим напрямом ефективного розвитку суспільства є поліпшення стану дисципліни, дотримання вимог законів, підзаконних актів, договорів, інших обов'язкових рішень. У послідовній діяльності щодо поліпшення законності, дисципліни доцільно забезпечувати непорушність правових актів.

Слід звернути увагу на те, що законність і державна дисципліна не є тотожними і схожими. Законність ґрунтується на правових нормах. Державна дисципліна передбачає ще й конкретні розпорядження.

Дисципліна в публічному управлінні розглядається як провідний засіб забезпечення законності.

Дисципліна це форма громадського зв'язку, яка вказує на засвідчення і дотримання громадянами скоординованих **правил, норм, процедур поведінки, спілкування, ведення певних справ.** (rnu.ua)

З точки зору інституціонального підходу дисципліна в публічному управлінні представляється як єдність норм, правил, процедур, вимог, спрямованих на виконання кожним, хто в ній діє або з нею стикається [122].

Дисципліна в публічному управлінні розглядається як реальна поведінка персоналу органів публічної влади та органів місцевого самоврядування. Віддзеркаленням слугують ефективність комунікацій з населенням громад, у результативності управлінських рішень.

Специфічною властивістю дисципліни є управлінська суть, котра передбачає підпорядкування службовців адміністратору, що проявляється при виконанні управлінських рішень, критичного відношення до своїх посадових функцій і повноважень.

На процес виконання дисциплінарних вимог має вплив ставлення особи до виконавчої дисципліни, також потрібно відмітити вплив дії умов зовнішнього характеру, оптимальності організаційної структури, стану загальної і професійної підготовки кадрів, морально-психологічного мікроклімату в управлінських колективах.

Слід відзначити існуючий поділ дисципліни - планова, договірна, фінансова, навчальна, службова тощо.

Сутність деяких специфічних видів дисципліни в публічному управлінні наведена в таблиці 1.5.

Таблиця 1.5 - Специфічні особливості існуючих видів дисципліни в публічному управлінні

Види дисципліни	Сутність дисципліни
Фінансова	Сфери розповсюдження дії: бюджетний процес; діяльність, пов'язана з інвестиційними процесами, пенсійним забезпеченням, оплатою праці тощо.
Службова	Добросовісне і відповідальне виконання функцій і обов'язків і повноважень.
Штатна	Дотримання певних типових моделей організації відповідних органів.
Обліково	- Відповідальне ставлення до аналізу, коректне і типове ведення облікових та статистичних документів.

статистична	
Навчальна	Функціонування державного апарату передбачає постійне вдосконалення навичок, кваліфікаційних дій та знань, участь у динамічному державотворенні.

До інформації, що наведена в таблиці 1.5, доцільно надати наступне.

Фінансова дисципліна має провідне значення в публічному управлінні, так як її наявність **й практичній дії формують матеріальні елементи відповідних управлінських впливів.**

Службова дисципліна (pidru4niki.com) проявляється в тому, що у складних, багатоланкових, ієрархічно організованих державних органах, діяльність котрих спрямована на забезпечення державної влади.

Отже, дисципліну можна представляти як упередженість ефективного розвитку суспільства і держави, осередок суспільних відносин, що встановлює своєрідні форми зв'язків і відносин між суб'єктами, діяльність котрих спрямована на безумовне додержання встановлених у державі та суспільстві доконечних вимог. Відповідальність в публічному управлінні виступає як характерологічна підсистема соціальної відповідальності, що знаходиться в залежності від особливості суб'єктів та сфери регулювання суспільних відносин [9].

Виходячи з теоретичних і нормативних точок зору кардинальною є юридична відповідальність, тобто відповідальність за порушення встановлених норм законів, які визначаються у процесуальних формах наділеними повноваженнями органами державної влади і місцевого самоврядування [21].

У національному законодавстві встановлено застосування юридичної відповідальності державних службовців, котра поділяється на дисциплінарну, адміністративну, матеріальну та кримінальну.

Відповідальність державних службовців (ir.znau.edu.ua) виникає внаслідок недотримання вимог законності та службової дисципліни, не вирішення або недостовірне виконання ними посадових обов'язків. За таких умов до державних службовців застосовують різні види покарань, стягнень, встановлених законодавством [22].

Так, порушення трудової дисципліни трактується як протиправне невиконання чи неналежне виконання **державним службовцем покладених на нього обов'язків**. (ir.znau.edu.ua) Це називають також дисциплінарною провиною.

Дисциплінарна відповідальність означає застосування рекомендацій дисциплінарних дій за порушення правил державної служби. До видів дисциплінарних покарань відносять зауваги, засудження, перестороги **про неповну службу** (ir.znau.edu.ua) відповідність, звільнення при виявленні підстав, встановлених законодавством України [22].

В системі публічного управління встановлюється досить жорстоке і причіпливе відношення до правопорушень в області публічного управління. При цьому визначається специфічне ставлення до адміністративно-правового регулювання ступню посадової особи в області публічного управління.

Адміністративна відповідальність виявляється як різновид юридичної відповідальності. Це знаходить відображення у використанні до правопорушника **заходів державного примусу у вигляді адміністративних стягнень**. Вони виникають внаслідок проявлення небажаних наслідків особного, **майнового та іншого характеру** (lsej.org.ua) [26].

Діючим законодавством України передбачається встановлення кримінальної відповідальності посадових осіб за порушення посадових повноважень, їх перевищення. Залежно від змісту цих суспільно загрозованих дій судом встановлюються різні міри кримінального покарання, у тому числі позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю.

До державних службовців також застосовується відповідальність за посадовий проступок, який завдав матеріальних втрат певній організації чи особі [40. с. 82].

Отже, доцільно підкреслити, що в межах становлення публічної служби важливою задачею є забезпечення неодмінного професіоналізму посадових осіб органів публічного управління, встановлення їх об'єктивної

та принципової поведінки при виконанні функціональних обов'язків, першочерговість забезпечення прав і свобод громадян. Цей напрям зазнає ускладнень за обставин, що важливі проблемні питання етики норм і правил поведінки державних службовців замало врегульовані чинним законодавством та підзаконними нормативно-правовими актами.

Слід підкреслити, що відповідальність у публічному управлінні— можна трактувати як єдність політичних та юридичних норм, приписів, настанов, котрі визначають відповідальність суб'єктів публічного управління за якість політики, рішення, які затверджуються та запроваджуються, дії та поведінку.

Вона передбачає відповідальну діяльність суб'єктів публічного управління, що забезпечує умови формування ефективних результатів на користь суспільства й громадян, а також можливість суспільства відвертати безвідповідальність, самоправство та беззаконність в діях суб'єктів публічного управління й позбутися їх [41].

Відповідальність суб'єктів публічного управління як складнопідрядне явище повинне визначатись як характерологічний прояв соціальної відповідальності..

Соціальна відповідальність представляється як неодмінна передумова формування стійкості та упорядкованості суспільних відносин. Становлення та розвиток суспільства як означеної систематизованої односпайності неодмінно зумовлює системність відповідальності. Водночас проявляються погодження і зближення окремих форм відповідальності, визначених специфічністю суспільних відносин [71].

На специфічність відповідальності суб'єктів публічного управління мають вплив два фактори.. Перший це значення публічного управління як потрібного методу розв'язання загальних питань і втішання загальних інтересів, убезпечення стійкості та становлення відповідних соціальних спільнот. У якості другого фактору виступає втілення принципів управління уповноваженими органами та особами з застосуванням легального і легітимного примусу [45].

Відповідальність окремо взятого суб'єкта публічного управління виступає як однозначний, сталий та координуючий процес впливу на суспільні відносини, поведінку та діяльність громадян.

Загалом, визначаючи характер відповідальності суб'єктів публічного управління, слід виходити з того, що ця відповідальність зумовлена природою та функціональним покликанням цих суб'єктів. При цьому позитивний характер відповідальності виявляється більшою мірою не в усвідомленні обов'язків, а в їх покладанні та прийнятті [48].

Потрібно мати на увазі, що сутність відповідальності суб'єктів публічного управління проявляється на основі суміщення політичної, юридичної та моральної відповідальності.

Політична відповідальність визначається як відповідальність за цілеспрямовану реалізацію політичного виображення. Політична відповідальність стосується всіх відносин в області політичного співіснування. Практичне запровадження засад політичної відповідальності в демократичній державі здійснюється за напрямками змагальності інтересів і забезпечення в діяльності публічно-владних інституцій як найбільш впливових із них [64].

У системі відповідальності суб'єктів публічного управління виділяється моральна відповідальність. Вона визначається як відповідальність за дотримання правил поведінки, які затверджені в даному суспільстві відповідно до загальноприйнятих уявлень **про добро і зло, справедливість і несправедливість, честь і безчестя тощо.** (litopys.org.ua) Моральна відповідальність спрямована на наумисне дотримання моральних норм.

Відповідальність суб'єктів публічного управління визначається передусім роллю цього управління як необхідного засобу вирішення суспільно значущих завдань та застосуванням з цією метою легального примусу. Тож це відповідальності приманний переважно перспективний і позитивний характер.

Змістовно системність відповідальності суб'єктів публічного управління передбачає органічне поєднання політичної, юридичної та моральної відповідальності інституцій виконавчої влади і місцевого самоврядування, окремих органів і їх посадових осіб.

Необхідною складовою системного забезпечення відповідальності суб'єктів публічного управління є наявність юридично оформленого механізму, без якого неможливою є реальність не тільки юридичної, але й політичної та моральної відповідальності.

Відповідальність державних службовців виникає внаслідок недотримання вимог законності та службової дисципліни, не вирішення або недостовірне виконання ними посадових обов'язків.

Слід підсумувати, що відповідальність у публічному управлінні можна трактувати як єдність політичних та юридичних норм, приписів, настанов, котрі визначають відповідальність суб'єктів публічного управління за якість політики, рішення, які затверджуються та запроваджуються, дії та поведінку.

РОЗДІЛ 2. ОЦІНКА СУЧАСНОГО СТАНУ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДІЙ МІСЦЕВОЇ ВЛАДИ ЩОДО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМНИЦТВА В УКРАЇНІ

2.1. Сутність діяльності органів публічного управління щодо сприяння розвитку підприємництва

Для проведення оцінки ролі органів місцевої влади у стимулюванні розвитку підприємництва розглянемо насамперед проблему забезпечення законності в діяльності органів публічного управління, яку потрібно піддавати оцінці у взаємозв'язку з існуючими проблемами, а саме: із захистом прав і свобод громадян та зміцненням української державності та економічного потенціалу, у даному випадку і щодо виконання функцій сприяння розвитку підприємництва.

Важливе значення і місце законності пов'язане з тим, що вона формує умови забезпечувати в практику політику влади на основі правових засобів. На засадах законності забезпечується охорона прав та інтересів [державних і громадських організацій, права та інтереси громадян. \(dspace.opu.ua\)](#)

Законність передбачає ідеї, напосідання і систему реального віддзеркалювання права в законах держави, в законотворчості та підзаконній правотворчості, в забезпеченні реальних гарантій прав і законних інтересів громадян.

Законність являє собою складне політичне і юридичне явище. В житті суспільства вона виступає як найважливіший конституційний принцип і є показником державного управління суспільством.

Сучасне трактування терміну «законність» наведене в таблиці 2.1.

Таблиця 2.1 - Сучасне трактування терміну «законність»

Трактування терміну «законність»
Це основні засади організації і діяльності органів державної влади та громадських об'єднань.
Це методи державного управління суспільством та шляхи організації суспільних відносин.
Це дії правової демократичної держави.
Це цивілізований режим забезпечення гарантій правопорядку та нагальна умова розвитку суспільства.

На основі інформації таблиці 2.1 можна однозначно підтвердити, що законність – це основоположний принцип державного і суспільного існування. Він закріплений в [Конституції України. Так, у статті 119 Конституції України зазначено, що \(referat-ok.com.ua\)](#) державні адміністрації в Україні створюють надійні умови забезпечення законності і правопорядку, додержання прав і свобод громадян.

Внаслідок практичної реалізації принципів законності формується правопорядок, упорядкованість, організованість суспільних відносин.

У процесі проведення теоретичних досліджень було встановлено, що законність можна представляти як різноаспектний, соціальний, правовий факт, що визначає згуртування та виконання функцій суспільства й держави на правових основах.

Для законності характерним є поєднанням двох прикмет:

- зовнішньої або формальної, тобто, безумовне виконання директив законів [державними органами, посадовими особами, громадянами і різними об'єднаннями; \(surl.li\)](#)

- внутрішньої або сутнісної, котра вказує на наявність науково аргументованих і придатних праву законів.

За сучасних умов виникає проблема, котра пов'язана із нечіткістю діючого законодавства, прогалинами та неефективністю роботи органів державного управління.

Проблеми забезпечення законності в державному управлінні зводяться до дотримання принципу верховенства права в державі, який залишається найважливішою проблемою реалізації норм Конституції. Згідно даного [принципу органи законодавчої, виконавчої та судової влади \(lawreview.chnu.edu.ua\)](#) мають право проводити тільки ті дії, які прямо визначені законом.

Однак запровадження цього принципу на практиці відбувається не завжди. У забезпеченні [прав і свобод \(www.student-works.com.ua\)](#) людини провідне значення має попередження і припинення дій, які спрямовані на порушення громадянських суб'єктивних прав. Держава не має права втручатись [у використання людиною цих прав і свобод, зобов'язана забезпечити їх реалізацію \(www.student-works.com.ua\)](#) та захист. Однак в дійсній реальності проявляється протилежне: громада, людина знаходяться в залежності від держави, що проявляється як прояв безробіття, зубожіння, невплата заробітної платні тощо. У більшості ситуацій за причини відсутності механізму реалізації правових норм та принципів апелювання людини до держави і її органів не має перспективи позитивних наслідків.

Принцип верховенства права означений в статті 8 Конституції України та вказує місце й значення права в державі і суспільстві. Він показує взаємозв'язок права і держави та її інститутів, представлених органами державної влади, тобто вказує на підпорядкованість держави та її інститутів правовим засадам. Окрім цього принцип верховенства права відображає

взаємовідношення права і політики, права і економіки, права та ідеології, а також спів залежність права та інших соціальних норм таких як мораль, звичаї тощо, яке також полягає у пріоритеті права щодо них. У Конституції України затверджено підгрунття конституційного ладу, встановлено конституційні принципи організації та функціонування суб'єктів правових відносин. Ці принципи утворюють основу конституційного права. Принципи конституційного ладу включають основні засади системи права України. Основоположним конституційним принципом виступає принцип верховенства права.

Важливою проблемою реалізації норм Конституції є реалізація принципу верховенства права при канонізації прав і свобод людини і громадянина. У відповідності з дією принципу верховенства права найвищий рівень свободи і всебічний розвиток особистості забезпечуються таким правовим порядком, що вказує на те, що жодна особа не може бути вимушена вчиняти дії, що не визначені законом.

Реалії сьогодення вказують, що людина знаходиться в підлеглості від держави. Існуючі законотворчі та управлінські органи держави мають слабку реакцію на потреби і запити громадян за причини свого ізольованого стану.

На даний час соціально-економічна та політична криза останніх років виявила проблеми із реалізацією законності, тобто її деформаційні (www.pjv.nuoua.od.ua) вираження.

Відзначається факт того, що національне суспільство наблизилось до загрозової межі нехтування законності. Відзначається факт не виконання, руйнування, ігнорування встановлених законодавчих норм. Це призводить до ускладнення функціонування суспільних відносин у (www.pjv.nuoua.od.ua) різноманітних областях, що найшвидше спричиняє деформації законності.

Термін «деформація» трактується як зміна форми, кривотлумачення чогось.

Деформація законності призводить до її неефективності. Деформація законності визначається як негативне соціальна правова подія, яка характеризує прояв руйнування законності та спричиняє **руйнування права, закону, правосуддя** (www.pjv.nuoua.od.ua). (www.pjv.nuoua.od.ua) Також втрачаються специфічні цінності закону, таких як гуманізм, рівність, справедливість.

Деформації законності проявляється у напрямках, що показані в таблиці 2.2.

Таблиця 2.2 - Основні прояви деформації законності

Деформації законності проявляється:
у незбіжності окремих норм діючих законів до статей Конституції України;
у непереконливій науковій аргументованості доцільності прийняття законопроектів;
у суб'єктивному лобіюванні окремих законів;
у не співсталених діях гілок влади;
у (www.pjv.nuoua.od.ua) прийнятті недостатньо підготовлених та неаргументованих законопроектів.

На основі інформації таблиці 2.2 можна відзначити, що **деформація законності – це порушення звичайного існування суспільства та його громадян.** (www.pjv.nuoua.od.ua)

Забезпечення законності не може відбуватися стихійно. Воно потребує цілеспрямованого впливу на поведінку суб'єктів суспільних відносин, тобто визначається як управлінський процес.

Для успішного впливу на цей процес потрібно визначати сутність механізмів реалізації правових норм у діяльності людей, тобто визначати фактори, котрі мають вплив на поведінку особи, встановлювати їх правомірність та засоби, за допомогою яких можна здійснювати управління поведінкою, гарантуючи їх відповідність правовим приписам і вимогам.

Серед факторів, що мають вплив на стан законності, можна виділити наступні.

1. Фактори, котрі стосуються особи. Перш за все це рівень правової свідомості, а саме: правові знання, стереотипи правової поведінки, правові навички та вміння. При цьому важливим є не знання права взагалі, а

правових принципів та тих норм, з котрими стикається особа в житті та роботі.

2. Фактори зовнішнього середовища. Це перш за все економіка в цілому. Саме економічні умови є визначальними. Вони мають вплив на рівень законодавства та організацію діяльності пулічних органів.

Важливе значення має діяльність державних органів щодо формування **законів та інших нормативних актів, (www.pjv.nuoua.od.ua)** а також їх організаційна діяльність, що спрямована на забезпечення законності.

Не менш важливе значення відводиться якості законодавства, відповідність реальним умовам, правильність визначення потреб щодо правового регулювання.

В процесі забезпечення законності важливе значення належить правозастосуванню, котре забезпечує обґрунтованість, законність, доцільність усіх правозастосувальних актів.

Отже, можна відзначити, що проблема поліпшення законності має комплексний характер, котрий пов'язаний із багатьма явищами та процесами соціального життя суспільства.

Насамперед, слід активізувати застосування існуючих можливостей, законів в публічному управлінні. Не можна обійти питання законності дій чи не дій місцевої влади, у тому числі і в діяльності щодо сприяння розвитку підприємництва. Закони мають загальну мету, котра проявляється через встановлення правопорядку. Відрізняються вони за характером прояву та юридичною ознакою правових норм, котрих необхідно дотримуватись.

Недотримання правових норм можна визначати як прояв порушення виконавчої дисципліни.

Виконавча дисципліна є **засобом забезпечення законності, раціональності й правопорядку** як в публічному управлінні, так і в суспільстві. Дисципліну розглядають в (studfile.net) різних аспектах, сутність цих підходів наведена в таблиці 2.4.

Таблиця 2.4 - Існуючі аспекти розгляду сутності дисципліни в публічному управлінні

Існуючі аспекти	Сутності дисципліни за існуючими аспектами
Інституціональний аспект	За визначенням це сукупність норм, правил, процедур, вимог, які вироблені й затверджені в управлінській системі і підлягають виконанню.
Поведінковий аспект	Стосується додержання норм управлінського спілкування, виконавського порядку, взаємовідносин в управлінських процесах, (studfile.net) підтримки належного стану морально-психологічного клімату.
Організаційний аспект	Мають бути сформовані основні показники діяльності публічного управління, створена ефективна управлінська організаційна структура, мають бути індикатори продуктивності управлінських зусиль, (studfile.net) дій управлінського впливу.
Виконавський аспект	Має бути чітка підпорядкованість, відповідальне ставлення до посадових функцій та повноважень.
Методичний аспект	Необхідними є методичні підходи: регламентування діяльності, показники якості нормування виконуваних повноважень, сучасне забезпечення інформаційних потоків, висока професійна підготовка кадрів, критерії морального та матеріального стимулювання.

Метою такого підходу є досягнення високої ефективності та додержання термінів виконання завдань, встановлених актами законодавства, а також надання необхідної допомоги керівникам органів виконавчої влади і розробки рекомендацій для поліпшення стану виконавської дисципліни.

Отже, можна зазначити, що в державному управлінні більше, ніж у будь-якій іншій сфері діяльності, виконавська дисципліна означається всебічністю і різноманітністю своїх виразів. Це створює умови мати уяву про відповідність результатів діяльності апарату управління загалом, окремих його органів, їхніх структурних підрозділів і працівників, поставлених перед ними завдань і визначених їхніми службовими обов'язками. Це сприяє здійсненню правильної оцінки якості їхньої роботи, відношення до виконання посадових обов'язків, відповідальності за досягнуті результати сучасним потребам.

Потрібно визначати основні причини, що спричиняють неповне виконання своїх функцій державними службовцями. Вони представлені в таблиці 2.5.

Таблиця 2.5 - Основні причини, що спричиняють неповне виконання своїх функцій державними службовцями

Основні причини, що спричиняють порушення дисципліни державними службовцями
- недотримання правил поведінки державних службовців відповідно до прийнятої присяги держслужбовця;
- недостатня повага до держави, українського народу, державних символів України;
- неналежне виконання посадових обов'язків, розпоряджень та доручень керівників;
- перевищення службових повноважень чи використання повноважень в особистих інтересах;
- викривлення інформації, у тому числі із-за непрофесіоналізму, представлення під неправдивої інформації про себе та обставини;
- прийняття необґрунтованого рішення;
- прийняття державним службовцем рішення, що суперечить закону. (fpk.in.ua)

З метою уникнення визначених у таблиці 2.5 окремих порушень виконавчої дисципліни потрібно розробляти низку обґрунтованих заходів. Це стосується і напряму діяльності щодо сприяння розвитку підприємництва в громаді, питання стимулювання підприємництва, створення умов його розвитку. Місцева влада має звітувати перед громадою про свою діяльність і щодо цих питань.

Сучасний стан розвитку України характеризується демократичною та правовою спрямованістю, визначений напрям до європейської інтеграції. Позитивний стан названих процесів знаходиться у залежності від розвитку інституту державної служби.

Особливо актуальним постає питання удосконалення законодавства, котре б включало чіткий понятійний апарат та регулювання питання відповідальності державних службовців, особливо це стосується дисциплінарної відповідальності.

На сьогодні налаштування питання дисциплінарної відповідальності державного службовця розрізнено представлене у різних правових актах. Нормативно-правові засади дисциплінарної відповідальності державних службовців визначені у статутах, правилах внутрішнього службового розпорядку регламентованої роботи державного органу, установи, організації, а також у законах «Про державну службу», «Про запобігання корупції» (jvestnik-sss.donnu.edu.ua) тощо.

Такий організаційно-правовий спосіб забезпечення законності й дисципліни на державній службі як юридична відповідальність державних службовців наразі в державі не відрегульований як системний.

Наразі низка правил діючого законодавства у сфері державної служби на сьогодні не має конкретного вираження, потребується подальше наукове обґрунтування й уточнення.

Сьогодні в Законі України «Про державну службу» від 10.12.2015 № 889-VIII значна увага приділяється питанню дисциплінарної відповідальності державних службовців. Так, у розділі VIII додано підрозділ «Дисциплінарна та матеріальна відповідальність державних службовців», визначені її 3 глави: «Службова дисципліна», «Засади дисциплінарної відповідальності» та «Матеріальна відповідальність державних службовців»,

У Законі України (jvestnik-sss.donnu.edu.ua) «Про державну службу» регулюються питання щодо відповідальності державних службовців, які частково наведені в табл. 2.5.

Таблиця 2.5 - Питання щодо відповідальності державних службовців,

Питання щодо відповідальності державних службовців, котрі регулюються Законі України «Про державну службу»:
- обов'язки щодо додержання службової дисципліни;
- дисциплінарна відповідальність та засади для притягнення до неї;
- види дисциплінарних стягнень та загальні умови їх застосування, порядок здійснення дисциплінарного провадження; (dspace.onua.edu.ua)
- умови відсторонення від виконання посадових обов'язків;
- пояснення державного службовця;
- оскарження рішення про накладення дисциплінарного стягнення чи - зняття дисциплінарного стягнення;
- основи матеріальної відповідальності державних службовців.

На основі інформації таблиці 2.5, можна зазначити, що одним із недоліків Закону є відсутність навіть визначення поняття такого як «дисциплінарна відповідальність державного службовця».

Одним із проблемних питань Закону України «Про державну службу» є відсутність визначення (jvestnik-sss.donnu.edu.ua) такої понятійної категорії, як дисциплінарний проступок, законодавчо закріплено лише

перелік його видів статтею 65, який зводиться до переліку без будь-яких трактувань.

Питання відповідальності керівників органів виконавчої влади є досить проблемним та потребує досліджень спеціалістів на науковців.

На сьогодні також виявляються бюджетні правопорушення держслужбовцями, збільшується їхня кількість і матеріальне вираження. Виконуючи стратегічні дії щодо вступу до Європейської спільноти, держава в останні роки спрямовує потужні дії на боротьбу з порушеннями такого плану, з корупцією в державній службі.

Підсумовуючи, можна стверджувати що за сучасних умов виникає проблема, котра пов'язана із нечіткістю діючого законодавства, прогалинами та неефективністю роботи органів державного управління.

Загалом, як підсумок, можна стверджувати, що в Україні державна і публічна влада ще досить розмежовані, що проявляється насамперед у двох складних проблемах: дублюванні функцій та недостатньо неналежне виконання регіональним місцевими владами загальнодержавних функцій. Ця тенденція, на жаль, характерна і у питанні сприяння органів місцевої влади розвитку малого бізнесу та підприємництва у своїх громадах.

2.2. Підприємницька діяльність в Україні та її зв'язок з діяльністю органів місцевої влади

Підприємницька діяльність в Україні почала свій розвиток у кінці 90-х років минулого століття з початком приватизації, коли на дану діяльність

були зняті законодавчі обмеження, почався період та званого великого бізнесу. В Україні почалась стабілізація фінансового сектору, з'явилась фінансова одиниця – гривня. Минуло майже три десятиліття, та і наразі підприємницька діяльність в державі не набула очікуваного рівня, якщо судити за мірками, наприклад, європейського масштабу, хоча уряд законодавчо забезпечив можливість розвитку господарської діяльності підприємництва шляхом єдиної розробки та прийняття регуляторних актів. Питання покращення умов ведення підприємницької діяльності залишається нагальним.

Для довідки наведемо історичний ланцюжок розвитку підприємництва (таблиця 2.7), складений за [76].

Таблиця 2.7 – Історичні етапи розвитку підприємництва

Період	Підприємництво
Антична епоха	Поява технологій і ремесла. Після колонізації прибережної смуги Чорного й Азовського морів територія Надчорномор'я була включена до середземноморського цивілізаційного простору, що сприяло розвитку торгівлі й ремесла, з'явилися ринки збуту.
Середньовічна доба	Створилися умови формування українського земледільця– купця. Розвивалися торгові зв'язки, купецтво виділилося як окремий стан. На Українських землях стала формуватись власна грошова система, з'явилися традиції підприємництва, визначилися їх правові поля. Основні напрямки торгівлі – Азія.
Литовсько-руська доба (14-16 ст.)	З'явилися нові структури – гільдії, мануфактури, розвивались міста. Зросла потреба у сировині, продуктах харчування, у робочій силі (прискорилось прикріплення селян). Світові зміни у формуванні грошового вираження за товар зумовили вигідність виробництва в Східній Європі.
Козацька доба (17 ст.)	Зростання підприємництва зумовлюється розвитком промислів. Розвивалося козацьке підприємництво, з'явилося чумацтво зі своїми традиціями. У містах з'явилась купецька еліта, скасовувались багато мит.
Імперська доба (18 ст.)	Почалося становлення індустріального суспільства. Купецтво займалося купівлями, що переростали за змістом у підприємництво. До підприємництва залучались і селяни, дворяни. З'являлись перші нормативно-правові акти.
Доба індустріального суспільства (2-га половина 19 ст.)	Російська імперія формувала правові умови, інформаційний простір, створювала умови розширення простору підприємництва. З'явилися положення про купецтво, про податок, ліквідували станові обмеження. Українське купецтво зосереджувалося в економічно розвинутих містах. Стала формуватись буржуазія, що відстоювала інтереси підприємців. З'явилися елементи класового суспільства. З'явилися галузеві групи (напр.цукроваріння, збіжжя), промисловість індустріальної доби (напр.вугільна, машинобудівна, металообробна,

	залізорудна). До початку 20 ст. українська економіка розвивалась як складова імперського організму. У підприємців став формуватись менталітет пристосуванця.
Після Першої світової війни	Перед Українською Центральною Радою стояло завдання налагодити національне господарство, власне підприємництво. Скасовано право на землю, відбувалась націоналізація та соціалізація, щодо якої підприємці висловили протест, перебралися на інші території, емігрували.
Прихід більшовиків до влади	З початком комуністичного будівництва, націоналізації землі й промисловості, транспорту, банків тощо поступ підприємництва призупинився, почався економічний колапс. Нова економічна політика, що допускала підприємництво як вимушений крок, залишила його специфікою політичну безправність, обмеженість, а зі згортанням непу наприкінці 1920-х підприємництво унеможливилось.
Підприємництво в епоху індустріального суспільства (після Другої світової війни)	Заперечення рівноправної із працею ролі капіталу та підприємництва у тому числі зумовило розпад СРСР. В роки перебудови з'явився інститут підприємництва(напр.. кооперативів). Проблемою стало те, що прошарок підприємців сформувався із партійців, функціонерів, тих хто мав доступ до власності чи отримав її як володіючий владою.
Підприємництво в незалежній Україні	Почало розвиток зі зняття законодавчих обмежень на підприємницьку діяльність та з впровадженням української валюти. Засвідчилась наявність дрібних та середніх підприємців із власними пріоритетами. В Україні і наразі залишається ряд загроз та проблем підприємницької діяльності.

На даний час приватний бізнес в Україні все більш стає могутнім двигуном розвитку економіки.

Наразі, коли проти України йде повномасштабна війна розв'язана росією, роль бізнесу та підприємництва набуває особливо актуального змісту та значення.

Саме на теперішній час зростає роль та обов'язок органів місцевої влади максимально проводити дії щодо сприяння та стимулювання розвитку підприємництва.

Підприємництво в Україні – це діяльність із виробництва продукції, виконання робіт чи надання послуг, що здійснюється суб'єктами підприємницької діяльності. Суб'єкти підприємницької діяльності, розраховуючи на власний чи запозичений капітал, орієнтуються на отримання прибутку, заходження власного місця на ринку, розраховує на

гарантовані державою економічну свободу, самостійність, має мати націлення на ініціативність та здатність діяти у конкурентному середовищі ринку.

За вже згадуваними законодавчими актами щодо бізнесу в Україні, держава ставить ставку на підприємництво як на інноваційний процес, що відбувається з використанням **права власності суб'єкта підприємницької діяльності** на засоби виробництва та вироблену продукцію. Важливим для держави і суспільства є створення робочих місць, гарантування захисту ринку праці.

Як схематично відображалось (див. в таблиці 2.6), підприємництво пройшло шлях становлення від зачаткової цивілізації через період натурального господарства, становлення товарно-грошових відносин і ринку, створення транспортної та інформаційної інфраструктури і стало ознакою індустріального розвитку, насамперед – євроатлантичної цивілізації.

Американські науковці К. Макконнелл і С. Брю визначали, що «підприємець **є рушійною силою виробництва, (eprints.zu.edu.ua)** котре має за мету бути прибутковою справою». Підприємець на власну думку на власні обґрунтування приймає рішення щодо початку виробництва чи надання послуг, планує власні дії та рух власних коштів, прагне вводити в обіг **на комерційній основі нові продукти, нові виробничі технології або навіть нові форми організації (eprints.zu.edu.ua)** підприємства, розраховує власні ризики. Тобто, він виступає в ролі новатора [81].

Одночасно підприємництво діє виключно в правовому полі, є елементом структури державної економіки та розраховує на сприяння від держави щодо умов своєї діяльності. Підприємництво має досконало на інноваційній основі поєднувати свої власні засоби і фактори виробництва і власну відповідальність, підприємець організує і керує виробництвом з метою отримання прибутку.

Розвиток підприємництва за змістом являє собою одне із найпотужніших джерел створення робочих місць (зайнятості населення) та формування доходів територій сприяє розвитку регіонів.

Розрізняють дві моделі підприємництва: класичну й інноваційну.

Класична зосереджує і нарощує прибуток, що є її основною мотивацією, використовуючи власні ресурси. Алгоритм дій: оцінка ресурсів, вивчення ринку, внутрішнього середовища та можливостей досягнення мети, формування шляхів отримання найбільшого прибутку.

Інноваційна модель підприємництва може розраховувати на використання будь-яких можливостей, звісно, у рамках закону. За алгоритмом дій після означення своєї мети здійснюється вивчення зовнішнього середовища підприємницької діяльності, пошук альтернативних зовнішніх ресурсів та джерел, зіставлення їх з власними можливостями, вибір оптимальних вигідних варіантів.

На початку підприємницької діяльності складається бізнес-план підприємства, організації чи фірми, визначається стратегія розвитку.

Основними ознаками підприємництва є: самостійність, відповідальність свої управлінські рішення, за їх наслідки та наявність існуючих ризиків, означена ініціативність, спрямованість на досягнення підприємницького прибутку та розвитку своєї справи.

Підприємництво у своїй діяльності прагне до реалізації сучасних здобутків науково-технічного розвитку, створення сучасної організаційної та логістичної структури, впроваджує новаторство. Це ще як один з прикладів значущості підприємництва для зростання економіки держави.

За європейським підходом підприємницька діяльність розділяється за трьома функціями – як ресурсна, як організаційна, як творча.

Ресурсні функція рзглядається як залучення власного капіталу, залучення трудових ресурсів, застосування **матеріальних і інформаційних ресурсів.** (uk.wikipedia.org)

Організаційна функція полягає в реалізації схеми організації виробництва, збуту продукції, маркетингових дій, включаючи інформаційну та рекламну діяльність.

Творча функція полягає в створенні умов для прояву і застосування ініціатив, до новаторства, вивчення зовнішнього середовища з точки зору оцінки інноваційних процесів, оцінка дій в умовах ризикових ситуацій [82].

Підприємництво в Україні здійснюється у відповідності з діючим законодавством, **на основі певних принципів, основними** з яких можна вважати:

- пошук ніші ринку, власний **вільний вибір видів діяльності;**
- **використання у здійсненні підприємницької діяльності власного чи залученого майна та коштів; (uk.wikipedia.org)**
- вивчення ринку та вибір власної стратегії розбудови своєї діяльності, вивчення маркетингового середовища щодо своєї продукції, пошук постачальників сировини та об'єктів збуту;
- вивчення стратегії ціноутворення на аналогічну продукцію, що запланована до вироблення;
- створення робочих місць для найманих працівників за їх фахом та умінням;
- залучення власних чи на правах власності **матеріально-технічних, фінансових, трудових, природних та інших ресурсів;**
- **розпорядження на власний розсуд прибутком, (uk.wikipedia.org) що залишається після внесення платежів; (nubip.edu.ua)**
- безпосередня участь у економічних галузях держави як у вигляді виробництва продукції, так і у наданні послуг, сплачуючи за результатами своєї діяльності встановлені законодавством податки;
- участь у здійсненні **зовнішньоекономічної діяльності, використання будь- частки валютної виручки, (nubip.edu.ua) що йому належить, (uk.wikipedia.org)** у тому разі, якщо він є юридичною особою [82].

Звісно, що фізичні особи як [суб'єкти підприємницької діяльності \(uk.wikipedia.org\)](#) мають права і обов'язки, які окреслені Господарським Кодексом України.

Фізичні особи-підприємці (ФОП) мають право здійснювати самостійно свою [діяльність, що не суперечить чинному законодавству](#). Вони [можуть на власний розсуд відкривати поточні рахунки в банківських установах чи працювати винятково за готівку](#).

[Приватні підприємці \(uk.wikipedia.org\)](#) мають право на відкриття поточних рахунків в банківських установах і керувати рухом власних готівкових коштів. Певні групи ФОП мають право на користування готівкою, але усі рухи коштів, як за банківськими рахунками, так і готівкові, повинні бути документально засвідчені.

Фізичні особи-підприємці сплачують прибутковий податок шляхом [авансових платежів у рівних частках щоквартально із розрахунку за 100 % суми прибуткового податку](#) попереднього року. Корегування та перерахунки проводяться [під час квартальних звітів \(uk.wikipedia.org\)](#) у урахуванням фактично отриманого чистого доходу.

Водночас законодавство містить обмеження щодо ведення певних видів діяльності на умовах підприємництва. Розглянемо деякі з них.

Фізична особа-підприємець [не може здійснювати:](#)

- [страхову діяльність \(стаття 2 Закону України «Про страхування»\);](#)
- [представницьку діяльність;](#)
- [діяльність з випуску та обігу цінних паперів згідно з Законом України «Про цінні папери та фондовий ринок»;](#)
- [діяльність у галузі організації телебачення і радіомовлення відповідно до Закону України «Про телебачення і радіомовлення» та у галузі організації зв'язку на основі Закону України «Про телекомунікації»;](#)
- [у галузі загальної середньої освіти; \(uk.wikipedia.org\)](#)

Фізичні особи-підприємці здійснюють свою діяльність на загальних ринкових принципах, у тому числі до сфери їх застосування відносяться категорії конкуренції, економічності, раціональності й ефективності.

Підприємства, основною метою яких є отримання прибутку, називаються комерційними. Цей аспект визначається у правових документах про створення – статутом та установчим договором.

Статут визначає взаємини між підприємством та суспільною громадою, установчий договір визначає відносини між засновниками підприємства. (uk.wikipedia.org)

Статут має характер типового документу, він має містити основні розділи:

- загальні положення, що визначають юридичний статус, адресу, власники підприємства;
- предмет діяльності, цілі та види діяльності;
- розмір статутного капіталу підприємства з зазначенням частки кожного засновника;
- права та обов'язки підприємства;
- порядок розподілу прибутку;
- структуру органів керування;
- порядок ліквідації підприємства і розподілу його майна.

В установчому договорі про створення підприємства передбачені основні розділи:

- загальні положення;
- дані про засновників;
- статутний капітал;
- права та обов'язки засновників. (uk.wikipedia.org)

Для розвитку підприємства взагалі та в Україні у даному випадку необхідним є створення певних умов. Щонайперше – це економічні умови, тобто схема законних підприємницьких дій у даній економічній сфері. Слід підкреслити що до економічних умов відносяться потреби існування

ринкової інфраструктури, маркетинговий вплив щодо учасників ринку, свобода вибору підприємцем свого напрямку діяльності з безумовною відповідальністю за свої рішення. Беззаперечною є функція юридичних умов щодо збереження законності дій.

Далі – це політичні умови. Наразі на прикладі дії військового стану в Україні це беззаперечно спостерігається, але не тільки війна зумовлює певні політичні умови, які є викликом для підприємницької діяльності. Коли в країні є політичний спокій, реалізуються процеси демократизації, тоді довіра народу до уряду та влади сприяє зростанню ініціативи, розширенню планів та амбіцій підприємництва, відчуття гарантій успіху від своєї діяльності.

Нарешті, не можна не звертати увагу на необхідні для функціонування підприємництва і психологічні умови.

Наразі в нашій державі, за умов воєнного стану, всі названі умови успішного функціонування підприємництва, порушені. Сприяння продовження підприємницької діяльності в Україні стало дуже складною і важливою функцією держави та органів місцевої влади.

Підприємницька діяльність здійснюється в певних формах і видах.

Основними формами підприємництва (uk.wikipedia.org) в Україні є державне, приватне, колективне.

Класифікація підприємницької діяльності за видами є умовною. Виділяють підприємства галузі матеріального та нематеріального виробництва, тобто це ті, що створюють матеріальний продукт; підприємства сфери нематеріального обслуговування (торгівля, сервісні послуги) та підприємства, що здійснюють посередницьку діяльність.

В залежності від кількості видів продукції підприємства, що виробляється, серед об'єктів підприємницької діяльності виділяють спеціалізовані, технологічні, змішані.

За розміром поділяються на великі, середні, малі. У даному разі критерієм є чисельність працівників, обсяги випускаємої продукції, розмір прибутку.

Великі підприємства мають низку переваг у використанні та перерозподіленні власних ресурсів (людських, механічних), мають більшу фінансову можливість щодо інноваційних оновлень.

У цьому аспекті малий бізнес більш вразливий, але він менш вразливий щодо зовнішніх викликів, бо може швидко переорієнтуватись та пристосовуватись до нових умов, що доречі зараз, за воєнного стану відбувається в сфері підприємництва.

За напрямками підприємницької діяльності виділяють виробничі, комерційні, фінансові, високотехнологічні підприємства.

Цілком зрозуміло, що виробниче підприємництво сприяє економіці держави у створенні внутрішнього валового продукту, бо виробляє саме товарні цінності. Водночас, це сприяє підвищенню інтелектуальної та інноваційної складової економіки з одночасним наданням послуг та створенням духовних цінностей.

Саме тому виробниче підприємництво відноситься до найбільш необхідних для економіки держави, але воно є найбільш складним, бо виникають неминучі складності щодо швидкої прибутковості, досягнень запланованих планів отримання прибутку. Його діяльність складно розпочати з причин недостатніх фінансових організаційних ресурсів. Розвиток виробничого підприємництва розраховується на власні можливості прибутковості. Але головною його місією залишається організація виробництва і створення товарного продукту.

Для комерційного підприємництва характерним є не виробництво, а операції й угоди з купівлі-продажу товарів і послуг. Його прибуток складається з різниці між гуртовою і роздрібною ціною. Комерційне підприємство може стати швидко високо прибутковим за умов прийняття виважених щодо маркетингу рішень, має швидкі перспективи щодо динаміки

діяльності. Але все ж комерційне підприємство забезпечує послугами тільки певну нішу ринку та не здійснює організацію виробництва і створення товарного продукту.

Виробниче підприємство за вдалою стратегією свого зростання може перерости у високотехнологічне підприємництво - це підприємницька діяльність у галузі високих та новітніх технологій, в основу якої покладено інноваційні дії зі створення наукомістких товарів та/або послуг. Високотехнологічні підприємства виконують місію рушія світового економічного зростання. Наразі високотехнологічні підприємства складають первинну основу військової галузі, що є надзвичайно важливим, коли йде війна.

Підприємницька діяльність може мати певні обмеження. До слова, питання обмеженості у здійсненні підприємництва в різних країнах світу розглядаються та розв'язуються по-різному.

Наприклад, в Україні, відповідно до чинного законодавства, приватним особам забороняється вести певні види підприємницької діяльності, наприклад виготовлення і продаж військової зброї, боєприпасів, вибухових, наркотичних речовин, охорона об'єктів державної власності (uk.wikipedia.org), (uk.wikipedia.org) хоча наразі в період війни в державі щодо цього виду діяльності обмеження переглядаються. У період військового стану виготовлення підприємцями продукції, що стосується воєнного арсеналу та його складових, допускається за особливих конкретно для кожного випадку умов (наприклад, виготовлення на 3-D принтерах певних деталей та пристроїв).

Як і в різних країнах, зокрема європейських, в Україні встановлюється певна низка видів підприємницької діяльності, які можна здійснювати лише за умови отримання спеціального дозволу – ліцензії.

Переліки таких видів підприємництва визначаються відповідними законами в інтересах держави і громадян. За Законом України «Про ліцензування видів господарської діяльності» від 02.03.2015 № 222-VIII.

Наразі ліцензуванню підлягають, наприклад: банківська діяльність, діяльність у сфері надання фінансових послуг, діяльність на ринку цінних паперів, (uk.wikipedia.org) у галузі телебачення і радіомовлення, виробництво лікарських засобів та торгівля ними, медична практика, ветеринарна практика, посередництво у працевлаштуванні за кордоном, промисловий вилов водних біоресурсів, (uk.wikipedia.org) транспортування нафти трубопроводами, діяльність на ринку природного газу, охоронна діяльність, перероблення та захоронення побутових відходів тощо.

Наразі в сфері підприємництва так склалось, що серед домінуючих напрямків залишаються системи інформаційно-аналітичного забезпечення, сервісного забезпечення у різних сферах надання послуг.

Державні органи здійснюють систему впливу на підприємництво, застосовує певні методи регулювання. Загалом вони зводяться до прямих і непрямих методів.

Серед прямих методів впливу: надання пільгових кредитів та гарантованих позик, виділення цільових субсидій, державні замовлення; державні інвестиції, державні кредити. Тобто це ті методи впливу, які мають механізми регулювання малого та середнього бізнесу.

За непрямыми методами регулювання держава, наприклад, виступає гарантом перед фінансово-кредитним інститутам, які обслуговують самі підприємства. Це оподаткування і система податкових пільг, регулювання податкового навантаження, збори тощо .

Економічні методи державного регулювання націлені на розвиток вільних ринкових відносин, сприяють підприємцям у прийнятті виваженого ефективного управлінського рішення, що збільшує економічний ентузіазм суб'єктів економічної діяльності.

Найбільш важливим інструментом державного сприяння розвитку підприємництва є пряма фінансова допомога (zr.edu.ua). (zr.edu.ua) Одночас,

маючи функцію допомоги розвитку підприємництва, паралельно пряма фінансова допомога надає можливість залучення підприємства до системи державного замовлення.

Як приклад результату дії системи непрямих методів впливу є той, що у даний час малі підприємства використовують систему спрощеного оподаткування на базі єдиного податку, що спрощує складання податкової звітності та ін.

Позитивним фактором у розвитку підприємництва в Україні є те, що до функцій підприємницького сектора відносять розвиток економічної конкуренції, вирішення проблеми зайнятості, насичення ринку товарами і послугами, активізацію споживчого попиту.

Таким чином, стимулювання розвитку підприємництва в Україні за сприяння органів влади забезпечується як законодавчо, так адміністративно.

До початку війни з росією на частку середнього та малого бізнесу припадало до 75% зайнятого населення України. Більшою частиною – це підприємства торгівлі, ремонту, сервісу. Уряд, органи влади, на нашу думку, слабо впроваджували ідеологію нарощування валового національного продукту з використанням малого і середнього бізнесу. Ця функція здебільшого лежала на великому бізнесі (промисловість, логістика, сільське господарство, будівництво).

За період триваючої війни з точки зору функціонування підприємницької діяльності територія України умовно поділена за чотирма ознаками: частково окуповані території, прифронтові території, відносно безпечні території (опорні регіони) та умовно безпечні для підприємницької діяльності території.

Підприємцям малого та середнього бізнесу довелось територіально переводити свою діяльність.

Війна внесла суворі корективи у діяльність держави, органів влади економіку держави, **у тому числі** в функціонування підприємництва. Далі розглянемо функціонування підприємництва в Україні за воєнного часу.

Планування власного бізнесу потенційним підприємцем в Україні зводиться на початку до обов'язкового знаходження відповідей на ряд конкретних питань щодо права займатися підприємницькою діяльністю; щодо дозвільних видів економічної діяльності в Україні; щодо реєстрації своєї діяльності; щодо оподатковується доходу або прибутку підприємця тощо. Насамперед, відповіді на такі питання надає передусім Господарський Кодекс України, який діє з 01.01.2004 року [12].

Питання, що виникають у сфері справляння податків і зборів регламентує та регулює Податковий кодекс України сфері [78].

Трудові відносини всіх працівників регулює Кодекс законів про працю України (iqholding.com.ua) [48].

Умови та механізми надання фінансової, інформаційної, консультаційної державної підприємництву оговорені Законом «Про розвиток та державну підтримку малого і середнього підприємництва в Україні» [79].

Правові основи організації та функціонування підприємницьких структур, державного регулювання підприємництва висвітлюються в законах України, постановах Верховної Ради та Кабінету Міністрів України, указах Президента України, наказах міністерств і відомств, розпорядженнях голів держадміністрацій та інших нормативних актах. (dsp.bati.nubip.edu.ua)

За ст.62 Господарського Кодексу України для здійснення підприємницької діяльності може бути створене підприємство з првом юридичної особи і функціонувати як організаційна форма господарювання.

Підприємство є самостійним суб'єктом господарювання. Воно створюється уаовноваженим органом державної влади або органом місцевого самоврядування. Мета самостійного об'єкта господарювання - задоволення суспільних та особистих потреб шляхом (ktpu.kpi.ua) здійснення певної власної діяльності (виробничої, торговельної, сервісної, торгівельної тощо в порядку, передбаченому законами [11].

У сприянні пошуку відповідей починаючого підприємця мають допомагати та діяти органи місцевої влади громад.

Поняття державної політики з питань сприяння діяльності та регулювання підприємницької діяльності за визначенням Господарського кодексу України (repositsc.nuczu.edu.ua) полягає у функціонуванні системи економічного, соціального, правового і політичного забезпечення сприятливого бізнес-клімату.

До системи економічного функціонування відносяться кредитно-грошова, інвестиційна, антимонопольна, амортизаційна, інвестиційна політика.

До соціального функціонування входять організаційні заходи, зокрема підтримка підприємництва, вітчизняних банків та фінансуючи фондів, система реєстрації та ліцензування, запровадження міжнародних стандартів обліку.

Система інструментів державної політики у сфері підтримки та стимулювання підприємництва передбачає поєднання інструментів державного впливу та інструменти державної політики.

Механізм державного регулювання розвитку підприємництва включає функції, методи та інструменти державного регуляторного та координаційного впливу.

Таким чином, поняття державної підтримки малого бізнесу – це складова державної політики, що включає сукупність методів і форм, що сприяють розвитку підприємництва в інтересах держави та суб'єктів господарювання. Головною її ознакою є державне планування та розвиток підприємництва шляхом фінансово-економічного, інформаційно-консультаційного та інституційного супроводження.

2.3. Підприємницька діяльність в Україні та дії органів влади за воєнного часу

За даними досліджень, опублікованих на сайті Опендатаблок [85], від

березня місяця 2022 року, з початком російської агресії 290910 фізичних осіб-підприємців (ФОПів) припинили свою роботу, але на початок вересня 2023 року їх кількість наперекір війні зменшилась до 2052326, що свідчить про динамічну адаптацію українського підприємництва. Частина ФОПів (29,4 тисячі) за ситуацією березня 2022 року та ще 14 тисяч у вересні 2023 року зареєстрували свою діяльність у Польщі. Це становить 67% від усіх нових іноземних бізнесі.

За останніми дослідженнями Девіда Одреч, Пол П. Момтаз, Ганни Мотузенко та Сільвіо Вісмара стверджується, що «російсько-українська війна знижує підприємницьку активність як у офіційному, так і в неформальному секторах економіки» [72].

Дослідники називаються причини: розрив торговельних зв'язків, втрати людського капіталу, знищення фізичного капіталу, технологічний регрес, політична нестабільність та загальна невизначеність. «Емпірично передбачається, що післявоєнне економічне відновлення буде повільнішим, покладатися на підприємців ризиковано за висновком, тому що на цей рахунок відсутні так звані «нульові точки порівняння».

Попередні дослідження фокусувалися на вивченні за певною методикою спричинених конфліктами економічних витрат з точки зору долі ВВП на душу населення; наразі не можна точно визначити економічні витрати з точки зору втраченого підприємництва, методика розрахунку ВВП у відношенні до особи населення. Це ще є завданням ми досліджень. Але. Не зважаючи на оцінки, апріорі підприємницька діяльність залишається важливою рушійною силою створення робочих місць та економічного зростання у довгостроковій перспективі [72].

У аспекті допомоги підприємцям влада (політики) мають певні важелі впливу у формуванні шляхів виходу на нові ринки, стабілізації попиту та зміцнення стійкості ланцюгів постачання, запровадження і втілення програм субсидій, принаймні для підприємців, які впроваджують розробку нових продуктів і реалізують прискорене виробітництво.

Дослідження [72] також робить внесок у наукові розробки про визначення економічних витрат війни, бо раніше існувала наукова думка що конфлікт стимулює підприємництво та соціальна думка, що війни прискорюють економічний прогрес. Дослідження розширюють діапазон досліджуваних результатів від ВВП на душу населення до втраченого підприємництва з огляду на те, що внесок підприємництва у ВВП є неоднорідним у різних країнах, а питання, чому темпи зростання ВВП після конфлікту відновлюються не так швидко, на думку авторів має далі досліджуватись.

Для підтримки та активізації підприємницької діяльності у період дії воєнного стану (lib.lntu.edu.ua) з лютого 2022 року і далі Уряд України прийняв низку важливих рішень.

Одним із рішень з перших місяців війни внесено зміни до Державної програми «Доступні кредити 5-7-9%», (www.kr-rada.gov.ua) які зможуть підтримати становлення і розвиток суб'єктів підприємництва. Направлена дія даної програми - для середніх підприємств з річним доходом до 50 мільйонів євро (раніше було 20 мільйонів євро) та на великі підприємства з річним доходом понад 50 мільйонів євро незалежно від кількості працівників; та збільшення максимальної суми кредиту для всіх суб'єктів підприємництва з 50 мільйонів гривень до 60 мільйонів гривень.

Предметами кредитування можуть бути інвестиційні кредити, кредити на поповнення обігових коштів для здійснення підприємницької діяльності. Умови кредитування: 0% річних процентної ставки протягом періоду воєнного стану та одного місяця після його припинення; 5% річних після завершення вказаного вище періоду і до кінця строку кредиту. (www.kr-rada.gov.ua)

Визначені строки кредитування становлять 5 років для інвестиційних кредитів і 3 роки кредитів на поповнення обігових коштів.

Для суб'єктів малого та середнього підприємництва розмір кредитної гарантії становить 50% від суми (ir.kneu.edu.ua) кредиту.

Також на період воєнного стану (www.kr-rada.gov.ua) запроваджено пільги для платників III групи єдиного податку. (auc.org.ua) Для III групи збільшено ліміт річного доходу з 7,6 мільйона гривень до 10 мільярдів гривень, і (www.kr-rada.gov.ua) зняті обмеження щодо кількості працівників. Податкова ставка становитиме 2% від обороту незалежно від виду діяльності (sci.ldubgd.edu.ua) за винятком діяльності.

ФОПам II і III груп, які обрали спрощену систему оподаткування, (auc.org.ua) дозволяється не сплачувати ЄСВ за мобілізованих працівників (www.kr-rada.gov.ua). (www.kr-rada.gov.ua) Таблиця 3.1 відтворює дії щодо податкової підтримки підприємництва у воєнний час.

Таблиця 3.1 - Дії держави щодо податкової підтримки підприємництва у воєнний час

Зміни щодо сплати податків	Скасовано
ФОП I-II групи платять податки за бажанням.	- ПДВ і податок для бізнесу з оборотом до 10 млн.грн.;
Держава сплачує єдиний соціальний внесок (єсв) за працівників, що мобілізовані	- акциз на нафтопродукти знижено з 20% до 7%;
Бізнес з оборотом до 10 млрд грн.. платить 2% від обороту	- сплату екологічного податку, мінімального податкового зобов'язання та плату за землю в місцевостях, де велись бойові дії.

Прийнято також урядову програму підтримки працевлаштування внутрішньо переміщених осіб. Програма передбачає реалізацію виплати компенсації роботодавцям як витрат на зарплату працевлаштованих внутрішньо переміщених осіб у розмірі (hliboka.chv.ua) 6,5 тисяч гривень на протязі 2-х місяців.

Внесені корективи щодо публічних закупівель. 24 лютого 2023 р. Кабінет Міністрів України вніс зміни до постанови (niss.gov.ua) від 12 жовтня 2022 р. № 1178 «Про затвердження особливостей здійснення публічних закупівель товарів, робіт і послуг для замовників, передбачених Законом України «Про публічні закупівлі», на період дії правового режиму

воєнного стану в Україні та протягом 90 днів з дня його припинення або скасування». (ontu.edu.ua)

Програма складена за мети створення належних умов для ефективного здійснення публічних закупівель, зменшивши перелік підстав для закупівель не через платформу Prozorro. У разі закупівель без застосування Prozorro уряд зобов'язав публікувати тексти договорів та всі додатки до них.

У цілому уряд продовжує здійснювати всі можливі заходи щодо поліпшення бізнес-клімату завдяки пошуку додаткових можливостей надання фінансової допомоги а також щодо залучення міжнародних партнерів для страхування від воєнних ризиків (niss.gov.ua) [32].

За даними Укрінформресурсу [120] з початку війни багато підприємств бізнесу в Україні зуміли переорієнтувати свої підприємства на виробництво продукції, необхідної для підтримки Збройним силам України та структурам Територіальних оборон маючи за мету працювати для пришвидшення перемоги над ворогом. За дослідженнями «Стан та потреби бізнесу в умовах війни», станом на вересень 2023 року маже 90% підприємств допомагають ЗСУ та допомагають реалізовувати волонтерські програми.

За інформацією Укрінформресурсу це 63% українського бізнесу, який працює для фронту та перемоги (для ЗСУ та ТрО); 55,7% підприємств підтримують власних працівників та їхні родини в умовах (knute.edu.ua) віни; 21% підприємців беруть участь у реалізації гуманітарних проектів; 18% надають допомогу тимчасово переміщеним особам; 10,3% працюють на відновлення [120].

Слід відмітити, що все це відбувається в умовах високих ризиків, складної економічної ситуації в державі, відносним «збіднінням» населення за ці майже два роки війни.

Порівнюючи втрати українського бізнесу за період трьох років пандемії ковіду та тільки першого року війни, О. Мних та Г. що Білак стверджують, що за війни вони втричі більші [117]. У даному випадку не зайвим є ще раз наголосити, що український бізнес є важливою часткою

державного бюджету та водночас вирішує багато проблем безробіття та незайнятості населення.

За даними керівника Центру економічного відновлення, радника прем'єр-міністра України Д Ливча, бізнес-діяльність за воєнного часу зменшилась в майже половині територіальних громад щонайменше на 10-30%. Війна змусила бізнес та підприємництво переорієнтуватись, шукати нові шляхи вироблення та реалізації продукції, надання послуг [31].

Таким чином, результати досліджень дають підстави стверджувати, що розвиток бізнесу під час воєнного стану – це складний процес, який несе у собі велику кількість невизначеності та ризиків.

У різних регіонах України в результаті воєнних дій склались різні бізне-умови. На сході України частка підприємств, які повністю або майже припинили діяльність становить 63,9 %; на заході та півночі зменшились обсяги робіт у 57,3 %; у центрі держави та на півдні таких підприємств 44,9; на сході – 29,1 (www.lute.lviv.ua) %. Але стратегія підприємництва в Україні щодо налагоджування базових процесів залишається сталою.

Підприємства, які зберегли доступ до необхідних ресурсів та продовжують роботу на певних «відносно спокійних, не прифронтових» територіях, знаходяться під загрозою постійних ракетних обстрілів, потерпають від перебоїв з постачанням електроенергії, порушеної логістики та з причин браку потрібної сировини.

Багато українців виїхали закордон і закрили свій бізнес, що спричинило зростання безробіття в країні. На вересень 2023 року налічується близько 239 тис. осіб зареєстрованих безробітних в Україні. (www.lute.lviv.ua)

З метою вирішення проблем зайнятості та безробіття держава запустила чергову урядову програму для бізнесу «єРобота». За цією програмою кожному, хто має бізнес-план, навички та ідею запустити власну справу або розширити свій бізнес (www.lute.lviv.ua), (www.lute.lviv.ua) надаються для реалізації своєї обґрунтованої та аргументованої цілі цільові кошти (наявність бізнес-планів).

Запроваджені державні програми у ході їх реалізації надають впевненості у тому, що розвиток бізнесу в Україні стає цілком реальним та успішним.

Щодо участі державних оргнів у розвитку підприємництва та бізнесу, узагальнено можна підсумувати наступне:

- в Україні функціонує 678 Єдиних реєстраційних офісів, які здійснюють державну реєстрацію суб'єктів господарювання за принципом «єдиного вікна», (ukrexport.gov.ua) їх робота дає можливість скоротити строки реєстрації, зменшити обсяги документообігу, здешевити фінансові затрати суб'єкта підприємництва;
- створено єдину систему розробки і прийняття регуляторних актів (economics.net.ua) (Закон України «Про засади державної регуляторної політики у сфері (dspace.puet.edu.ua) господарської діяльності»); (ukrexport.gov.ua)
- впроваджуються європейські принципи видачі документів (ir.kneu.edu.ua) дозвільного характеру (Закон України «Про дозвільну систему у сфері господарської діяльності»). (ecopolitic.com.ua)

До початку війни в регіонах функціонувало 681 дозвільних центрів, наразі вдвічі скорочені для підприємців витрати часу при отриманні необхідних (ir.kneu.edu.ua) дозвільних документів.

До початку війни в Україні інфраструктура підтримки підприємництва налічувала: 69 бізнес-інкубаторів, 438 бізнес-центрів, 243 фонди підтримки підприємства, 659 кредитних спілок, 457 страхових організацій, 760 лізингових центрів, 2254 аудиторські фірми та приватних аудиторів, 2988 інвестиційних та інноваційних фондів та компаній. (dspace.puet.edu.ua) Наразі, під час війни, отримати достовірні реальні дані неможливо.

Таким чином можна підсумувати, що за рахунок впливу держави на розвиток підприємництва та українського бізнесу, підприємці отримали

підтримку, привілеї для того, щоб розпочати нову діяльність або ж покращити вже існуючу.

Українське підприємництво з початком війни зробило акцент переорієнтації частини бізнесу на підтримку **обороздатності країни та соціального сектору**. **Розвиток підприємництва під час воєнного стану – це процес, який несе у собі велику кількість невизначеності та ризиків** (www.lute.lviv.ua), (www.lute.lviv.ua) але він не тільки не зупиняється, а і розширюється. Державні та місцеві органи влади приділяють вирішенню цих питань максимальну увагу.

Для допомоги армії бізнес робить один з найбільших вкладів у (www.lute.lviv.ua) перемогу України у жорстокій війні у контексті підтримки економіки держави та Збройних Сил України.

Актуальним залишається складне **питання удосконалення системи інформаційної та консультативної державної підтримки бізнесу та підприємництва** з метою стимулювання його розвитку (ema.ztu.edu.ua) в реаліях військового стану в Україні.

РОЗДІЛ 3. ОБГРУНТУВАННЯ НАПРЯМІВ ПОСИЛЕННЯ РОЛІ ОРГАНІВ ВЛАДИ У СТИМУЛЮВАННІ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМНИЦТВА

3.1. Шляхи удосконалення дії органів влади у стимулюванні розвитку підприємництва

Функціонування української економіки та вітчизняного підприємництва в умовах (ema.ztu.edu.ua) воєнного стану потребує особливої уваги держави та органів місцевих влад. Вище вже представлені матеріали, що доводять вразливість підприємництва від воєнних дій.

На жаль, в умовах війни, що склались, у підприємців зберігається пересторога, що Україна, навіть після перемоги над ворогом, на довгий час буде відкинута далеко назад в економічному плані, особливо у тих, хто був орієнтований не тільки на українських споживачів, але і за кордон. Виникають також небезпідставні опасіння, що спеціалісти, які виїхали до початку війни і шукають чи знайшли роботу за кордоном, навряд чи повернуться в Україну.

Тому одним із векторів державної політики є створення всіляких умов для того, щоб за виразом прем'єр-міністра України Дениса Шмигала «щоб усі працювали» [34].

Ще з 15 березня 2022 року вже почалась робота щодо забезпечення функціонування підприємництва в умовах воєнного стану за напрямками, які подалі імплементувались у державні та урядові документи щодо цього питання.

Одним із перших кроків на підтримку бізнесу і всієї економіки стало зменшення ПДВ на пальне з 20% до 7%, скасування акцизів на нафтопродукти завдяки фінансовій допомозі партнерів України. Далі

окремим законом Рада суттєво збільшила рентну плату за видобуток копалин.

Була посилена відповідальність за відмову у можливості (www.researchgate.net) розраховувати карткою навіть за умов ускладненої доставки готівки. Клієнти банків отримали ряд пільг. Розширені можливості отримання дозволів на підприємницьку діяльність. Президент Зеленський ініціював спрощення податкового навантаження для бізнесу і підприємців в межах українського законодавства.

Більшість підприємств продовжують шукати методи адаптації до нових обставин, залучають резерви для підтримки своєї життєдіяльності, проводять трансформацію чи релокацію своїх об'єктів, ресурсів, виробничих потужностей. (economyandsociety.in.ua) У цьому контексті прийнято ряд державних програм дій.

Державна підтримка підприємців наразі виражається у прийнятті Кабінетом Міністрів України ряду постанов та програм. Звернемося до основних із них.

За програмою надання компенсації роботодавцям за працевлаштування внутрішньо переміщених осіб держава виплачує компенсацію у розмірі мінімальної заробітної плати за кожного працевлаштованого з числа внутрішньо переміщених

Створена Єдина платформа цифрової взаємодії для допомоги в релаксації бізнесу.

Діє урядова програма для бізнесу від держави – «Робота». Запущений сайт, на якому у відкритому доступі розміщена інформація та умови грантових конкурсів, нескладним є алгоритм подання заявки заявку на отримання гранту від держави. Грант являє собою кошти, які надаються під конкретну справу чи розширення власної справи за шістьма програмами:

своя справа, новий рівень, свій сад, своя теплиця, IT-стартап у стадії розробки, старт в IT у стадії розробки.

Державою запущений у роботу Маркетплейс фінансових можливостей для бізнесу на Дія. Це те місце, де підприємці можуть обрати для себе необхідну фінансову програму роботи.

Внесені нові умови та нововведення в сфері експорту в умовах воєнного стану. Офіс розвитку підприємництва та експорту запустив оперативну (business.dia.gov.ua) інформаційну платформу для українських експортерів для реалізації можливих конкурентних перемог над експортерами ворожих країн. Запущений інтерактивний дашборд: експорт України в умовах повномасштабної війни. (library.iapm.edu.ua) Це он-лайн документ, який інформує про обсяги та динаміку українських експортних товарів, дозволяє здійснити порівняння обсягів, категорій товарів, умов країн-партнерів регіонів та світу.

Для підтримки українських підприємців в умовах війни (library.iapm.edu.ua) для збереження бізнесу та робочих місць (business.dia.gov.ua) надається допомога від Ради бізнес-омбудсмена.

Розглянемо основні тренди 2023 року, які сприяли зміцненню стійкості підприємництва в Україні в умовах війни. (library.iapm.edu.ua)

За даними Міністерства фінансів України по напрямку фінансової підтримки бізнесу за результатами дії Державної програми «Доступні кредити» з моменту її старту станом на 04 вересня 2023 р., суб'єкти підприємництва отримали від уповноважених банків 71 013 кредитів (nr.pl.ua) на загальну суму 229,5 млрд грн, зокрема 48 113 – від державних банків на загальну суму 101,01 млрд грн.

На (www.ukrinform.ua) виконання державної програми «Доступні кредити» за час дії воєнного стану в (nr.pl.ua) Україні, на вересень 2023 року укладено 36 191 кредитний договір на загальну суму 139,8 млрд грн з яких: 57,82 млрд грн – на антивоєнні цілі; 33,9 млрд грн – як кредити для

сільськогосподарських товаровиробників; 7,93 млрд грн – антикризові кредити; 6,79 млрд грн – на інвестиції; 4,07 (dspace.puet.edu.ua) млрд грн – на рефінансування попередньо отриманих кредитів. (www.ukrinform.ua)

Міністерством фінансів України за період до вересня 2023 року в межах Державної програми «Доступні кредити 5-7-9%» видано 36 191 пільгових кредитів на суму (dia.dp.gov.ua) близько 140 млрд грн. [33].

Для вдосконалення механізмів отримання державної підтримки бізнесу за програмою «Доступні кредити 5-7-9%», Кабінет Міністрів України рішенням Уряду від 15 вересня 2023 року посилив підтримку переробки та проектів енергоефективності на всій території України, бізнесу на деокупованих територіях, запровадивши механізми держпідтримки за договорами факторингу, що стимулюватиме розвиток вітчизняного виробництва. (www.epravda.com.ua)

За сприяння Міністерства цифрової трансформації України та Міністерства економіки України запроваджено грантову програму в межах програми міжнародної співпраці «EU4Business: відновлення, конкурентоспроможність та інтернаціоналізація МСП», яка втілюється німецькою федеральною компанією Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit (GIZ) GmbH за фінансування Європейського Союзу та уряду Німеччини. Сума кожного гранту – до 10 000 євро (business.diiia.gov.ua) або 400 000 грн.

Цільове призначення гранту: збереження та створення нових робочих місць (не більше трьох працівників); виплата заробітної плати; закупівля обладнання, сировини чи матеріалів; орендна плата за приміщення; лізинг обладнання (окрім особистих видів транспортних засобів); компенсація витрат, пов'язаних з релокацією бізнесу; витрат на консультаційні послуги (включно з маркетингом і розвитком бренду) та щодо податкової підтримки підприємництва у воєнний час, послуги сертифікації.

Подати заявку на отримання гранту можуть бізнеси, зареєстровані в Україні не пізніше 31 грудня 2019 р., які постраждали через бойові дії або тимчасово релокувалися на інші території, але продовжують вести господарську діяльність, мають намір розвивати підприємницьку діяльність у сфері постачання товарів першої необхідності чи ведуть діяльність у сфері охорони здоров'я, архітектури та інженерії, і на момент подання заявки можуть підтвердити збитки, яких вони зазнали. Термін використання гранту – шість місяців після отримання [37].

За період воєнного стану українці зареєстрували понад 10000 компаній у Європі.

Як повідомляє [Business Insider Polska, \(www.epravda.com.ua\)](http://www.epravda.com.ua) на вересень 2023 року тільки у Польщі функціонує 9829 компаній українських компаній, з них 16 % **новостворених бізнесів – ІТ-компанії, таксі, вантажні перевезення, склади.**

Українські «Нова Пошта» та «Львівські круасани» відкрились у Польщі. «Нова пошта» запустила 2 відділення у Варшаві, «Львівські круасани» відкрилися у Згожелеці та Вроцлаві. «Нова пошта» розширюється на Краків, Вроцлав, Жешув та Познань.

Згідно із опитуванням [\(www.epravda.com.ua\)](http://www.epravda.com.ua) **«Дія. Бізнес», 50 % опитаних найбільше хочуть розвивати експорт виробники меблів, 37 % підприємств – працювати у сфері легкої промисловості, 27,7 % як надавачі послуг з маркетингу, консалтингу та дизайну. (www.lute.lviv.ua)**

Це доводить, що складні економічні умови в державі **під час війни (www.epravda.com.ua) майже не заважають бізнесу виживати у нових обставинах (www.lute.lviv.ua) [8]. Бізнес пристосувався до війни, змінивши реанімацію на масштабування. (www.epravda.com.ua)**

Отже, незважаючи на військовий стан, бізнес в Україні повинен продовжуватись розвиватись для підтримки економіки за сприянням державної влади.

За освітньою підтримкою бізнесу за підтримки Агентства США з міжнародного розвитку USAID у рамках проекту «Зміцнення громадської

довіри (UCBI)» стартувала освітньо-грантова програма «Міцність» на суму 60 тис. дол. США, мета якої надати допомогу малим та середнім підприємцям, постраждалим від повномасштабної війни у Харківській, Дніпропетровській та Одеській областях. У межах програми в центрах підтримки підприємців «Дія.Бізнес» в Одесі, Харкові та Кривому Розі передбачено проведення комплексу офлайн-заходів, що дасть змогу 60 малим і середнім підприємствам здобути необхідні знання та фінансову підтримку для забезпечення робочих місць, підвищення конкурентоспроможності та економічного розвитку регіонів. За результатами програми кожен з 20 найпрогресивніших учасників проєкту зможе отримати фінансову допомогу в розмірі 3 тис. дол. США для закупівлі нового обладнання, ремонту приміщення, поповнення запасів сировини та інших витрат, необхідних для розвитку бізнесу [61].

З метою підтримки бізнесу в сфері дерегуляції Міжвідомча робоча група з дерегуляції на засіданні 10 серпня 2023 р. ухвалила рішення скасувати чи оптимізувати майже 75 % інструментів державного регулювання в сфері будівництва [62].

У рішенні рекомендується скасувати надання дозволів, які видають виконавчі органи сільських, селищних, міських рад на **переобладнання і перепланування житлових будинків** та приміщень у них, якщо не йдеться про **втручання в несучі конструкції та інженерні системи.** (news.dtki.ua)

Також рекомендовано скасувати низку інструментів, що стосуються самочинно збудованих об'єктів, право власності на які визнав суд. Натомість, щоб гарантувати законність та безпечність таких будівель, пропонується запровадити вимоги щодо перевірки таких споруд на дотримання будівельних норм ще на стадії судового розгляду.

Спрощення регуляторного поля в галузі будівництва та житлово-комунального господарства є потрібним і важливим у контексті повоєнної відбудови України.

Таким чином, як викреслено, дії уряду наразі, під час війни, з точки зору збереження та розвитку української економіки, у тому числі зосередженні на збереженні бізнесу та підтримки і розвитку підприємництва. Вони спрямовані на розширення можливостей фінансування, збільшення обсягів реалізації державних програм, започаткування власної справи, відновлення підприємств, збереження та створення нових робочих місць, сплаті податків. Уряд запроваджує заходи дерегуляції, спрямовані на оптимізацію та осучаснення дозвільної системи та документації, що матиме важливу роль у процесі повоєнної відбудови.

Ухвалені Урядом програми, зокрема, передбачають для бізнесу на територіях зони високого воєнного ризику (деокупованих територіях) компенсаційні програми виплати відсотків за розрушене житло, на фінансування оборотного капіталу (kurkul.com) збережених об'єктів підприємництва, пільгові умови кредитування на інноваційні цілі, допомогу за програмами відновлення житла та майна.

Для виробничих та переробних підприємств, що створюють найбільшу додану вартість та працюють за напрямом енергомодернізації програмою передбачено збільшення до 150 млн грн. ліміту власних програм, подовжений до 10 років термін кредитування на інвестиційні цілі, передбачено компенсація відсотків до рівня 5-7-9 %.

Ухваленим рішенням Уряду (kurkul.com) Постанову «Про надання фінансової державної підтримки» також доповнено Порядком надання фінансової державної підтримки суб'єктам підприємництва за договорами факторингу (фінансування під відступлення права грошової вимоги за поставлені товари, виконані роботи, надані послуги тощо).

Основним за цим порядком є те, що держпідтримка бізнесу здійснюється Фондом розвитку підприємництва у рамках бюджетних коштів; обслуговуючим може бути тільки банк, що має відповідну ліцензію і лише за договорами внутрішнього факторингу; встановлені максимальні ліміти на

контрагента та групу; (niss.gov.ua) збільшені строки дії кредитного договору; передбачена державна компенсація витрат на сплату базової винагороди.

Д (kurkul.com)о (kurkul.com) початку війни з росією на частку середнього та малого бізнесу припадало до 75% зайнятого населення України. Більшою частиною – це підприємства торгівлі, ремонту, сервісу. Уряд, органи влади, на нашу думку, слабо впроваджували ідеологію нарощування валового національного продукту з використанням малого і середнього бізнесу. Ця функція здебільшого лежала на великому бізнесі (промисловість, логістика, сільське господарство, будівництво).

За період триваючої війни з точки зору функціонування підприємницької діяльності територія України умовно поділена за чотирма ознаками: частково окуповані території, прифронтові території, відносно безпечні території (опорні регіони) та умовно безпечні для підприємницької діяльності території.

За даними Національного інституту стратегічних досліджень, збитки, завдані українському бізнесу внаслідок російської агресії оцінюються в (uglobal.university) 13 млрд. доларів [69].

Саме наразі не можна призупиняти і не розвивати державну підтримку підприємництва та бізнесу, треба вишукувати нові можливості, шляхи та стимули.

3.2. Шляхи вирішення сучасних проблем та перспективи розвитку підприємництва в Україні

Як у довоєнний, так і в нинішній час, приватному бізнесу та підприємству в Україні притаманна функція бути двигуном економіки

держави. До початку воєнного стану в державі українському підприємництву приділялось багато уваги. Українське підприємництво стикалось з багатьма проблемами. Загалом, такі проблеми притаманні бізнесу всього світу, але в українських реаліях вони потребували особливої уваги. Серед цих проблем наразі особливо загрозливими залишаються наступні:

- недосконала державна регуляторна політика держави щодо суб'єктів підприємництва, що виражається у нечіткому підході до галузей підприємництва, неоднозначності юридичних формулювань, відсутності диференційованості підходів до видів підприємництва та ін.;

- високі ставки оподаткування, що не сприяють мотивації підприємництва; до того ж знову ж таки відсутня обґрунтована диференціація оподаткування щодо видів підприємництва, багато просто узагальнень, без предметних розрахунків та обґрунтувань;

- обмежена фінансова підтримка малих підприємств, що об'єктивно суттєво стримує їх розвиток;

- дефіцит кадрів, недосконалість консультативного та інформаційного забезпечення.

Враховуючи значні виклики, які війна поставила перед нашою країною, складне фінансово-економічне становище державою приймаються всі наразі можливі дії для передбачуваності регуляторно середовища для підприємництва, яке залишається наразі чи не найголовнішим джерелом поповнення бюджету України. Створення конкурентоспроможного підприємницького сектору економіки стає все більш актуальною задачею держави.

Узагальнено етапами змін підходу державної політики до вирішення задачі підтримки бізнесу можна назвати наступні:

- реалізація заходів підтримки малого та середнього бізнесу у векторі забезпеченого полегшення доступу до фінансів, сприяння держави щодо доступу до ринків, створення інформаційної інфраструктури розвитку малого та середнього бізнесу;

- зменшення регуляторного тиску на суб'єктів малого та середнього підприємництва шляхом спрощення та діджиталізації та цифровізації дозвільних та ліцензійних процедур, впровадження ефективних інструментів регулювання доступу на ринки;
- розвиток саморегулювання господарської та професійної діяльності;
- гармонізація системи захисту прав споживачів в Україні з принципами, підходами та практиками ЄС;
- удосконалення та перебудова системи державного нагляду з репресивної на превентивну та переорієнтування органів державного нагляду (контролю) орієнтований підхід при плануванні перевірок підприємців з урахуванням оцінки ризиковості їх діяльності.

Попри вище прелічені фактори, на даний час на сферу підприємництва в Україні найбільш тяжким є війна на території держави. Додались проблеми обмеження доступу до сировинних ресурсів, проблеми з реалізацією готової продукції, нові логістичні проблеми.

Наразі, коли Україна перебуває у стані війни, дії держави щодо підприємництва значно активізовані. Для прискорення вирішення означених вище задач і подолання прийнято багато ефективних та доцільних державних рішень рішень.

Як уже відмічалось, Урядом запроваджено великий проект ЄРобота з метою грантової фінансової допомоги для запуску нових проектів, для створення й розвитку власного бізнесу пільгових категорій населення (учасники бойових дій, особи з інвалідністю внаслідок війни (openarchive.nure.ua) та ін.), у тому числі програма «Власна справа» (Постанова Уряду від 21.06.2022 № 738). За програмою мікрогрантів визначено їх фінансові розміри: 150000 гривень одному отримувачу, 250000 гривень у разі створення не менше двох робочих місць.

Слід відмітити вдалі і швидкі дії Уряду щодо реалізації програми релокації підприємств за військового стану у державі як фактору **відновлення економіки держави за рахунок переміщення підприємств з територій, що наближені або знаходяться в зоні бойових дій в (me.gov.ua)** більш безпечні регіони [83].

Прописана чітка і нескладна процедура реалізації програми:

- підприємець подає обґрунтовану заяву на ухвалення рішення про переміщення;
- підприємство **отримує пакет державної підтримки.**

Пакет державної підтримки включає підбір місця розташування виробничих потужностей; допомогу **з перевезенням на нове місце; (dSPACE.wunu.edu.ua)** сприяє наданню житла для працівників; варіанти допомоги щодо логістики, закупівель сировини; допомагає знайти необхідні кадри, включає консультаційну допомогу.

Регіонами щодо реолокації в Україні наразі здебільшого є **Закарпатська, Івано-Франківська, Львівська, Тернопільська, Хмельницька, Чернівецька, (fakultet.site)** Вінницька, Волинська та Рівненська області.

За даними пресслужби економіки на 25.10.2022 року, за програмою реолокації в більш безпечні регіони переміщено 761 підприємство, на 02.03.2023 року – 800 підприємств. Підкреслено, що завдяки даній урядовій програмі збережено понад 35 тисяч робочих місць.

За даними пресслужби Мінекономіки, за підсумками зустрічі віцепрем'єр-міністра економіки України Ю.Свириденко з Асоціацією міст України, підкреслюється суттєва підтримка підприємництва за їх участі у державних програмах «Робота», «Оселя», «Доступне кредитування 5-7-9%», Індустріальні парки, до участі у яких залучені і місцеві органи влади, бо це нові робочі місця, збільшення податків, покращення бізнес-клімату [84].

3.3. Шляхи покращення дій місцевої влади у стимулюванні розвитку підприємництва на прикладі м. Кривого Рогу

На підтримку підприємництва криворізька міська рада у межах компетенції органів місцевого самоврядування з 01 березня 2023 року і на період дії воєнного стану звільнила суб'єктів господарювання (kr.gov.ua) від сплати орендних платежів за використання орендованого нерухомого майна, що перебуває у комунальній власності. Була також скасована оплата за розташування реклами на об'єктах комунальної власності (kr.gov.ua) [30].

Ще з перших днів війни місцева влада Кривого Рогу прийняла рішення (№232 від 20.04.2022р) «Про партнерство місцевої влади й бізнесу під час воєнного стану» (kr.gov.ua), (kr.gov.ua) ціллю якого була розробка програмних дій щодо забезпечення гарантій суб'єктів господарювання і найманих працівників у (kr.gov.ua) період воєнного стану. За цим рішенням в період воєнного стану виконується у тому числі надання допомоги підприємствам з релокацією (kr.gov.ua) у пошуку приміщень для використання під підприємницькі цілі. Переліки приміщень надає Центр адміністративних послуг «Віза» та розміщуються на вебпорталі виконавчого комітету Криворізької міської ради.

На виконання державних програм розвитку і підтримки бізнесу та підприємництва в Україні у кожному з п'яти виконавчих комітетів районних у місті рад міста Кривий Ріг функціонують відділи розвитку підприємництва, які підконтрольні, підзвітні і підпорядковані виконкому та головам районних у місті рад.

Відділи розвитку підприємництва у своїй діяльності керуються Конституцією України, законами України «Про місцеве самоврядування в Україні», «Про службу в органах місцевого самоврядування», «Про державну службу», «Про запобігання корупції», та іншими нормативно-правовими

актами Верховної Ради України та Кабінету Міністрів України, Президента України, Дніпропетровської обласної державної адміністрації, міської ради та її виконавчого комітету, розпорядженнями міського голови, рішеннями районної у місті ради та її виконкому, розпорядженнями голови районної у місті ради. (vykonkom-tsmkr.gov.ua)

За означеними законодавчими та нормативними актами основним завданням відділів розвитку підприємництва є підтримка на місцевому рівні, у своєму територіальному осередку державної політики у сфері підприємницької діяльності, змістом якого є **реалізація державної політики у сфері підприємницької діяльності та сприяння розвитку малого і середнього підприємництва, створенню нових робочих місць.** (vykonkom-tsmkr.gov.ua)

Функції відділів розвитку підприємництва чітко визначені у Положеннях про їх дії та зводяться узагальнено у декілька головних напрямках дій:

- аналіз стану господарювання суб'єктів підприємництва регіону та розгляд пропозицій тимчасово переміщених підприємницьких структур та підприємців з метою виявлення факторів, які допоможуть зменшенню залежності бізнесу від влади;
- визначення місць розташування об'єкту підприємництва та видача у відповідності з українським законодавством дозвільних документів, обслуговування декларацій підприємця, у тому числі ведення єдиного електронного реєстру;
- виконання дій щодо сприяння функціонування та розвитку об'єктів підприємництва у громаді.

Останнє включає забезпечення виконання українського законодавства щодо:

- контроль ринкової торгівлі;
- легалізацію тіньової зайнятості населення;
- моніторинг дій **суб'єктів підприємницької діяльності** (vykonkom-tsmkr.gov.ua) щодо благоустрою у місті;
- нагляд за дотриманням прав споживачів;

- моніторинг виробленої продукції;
- забезпечення умов взаємодії з відповідними з відповідними органами державної виконавчої влади, зокрема з питань цивільної оборони, дій в умовах надзвичайних ситуацій; (vykonkom-tsmkr.gov.ua)
- надання інформації на офіційних сайтах щодо питань сприяння підприємництву;
- створення умов отримання методичної, консультаційної та інформаційно-роз'яснювальної інформації, щодо поточної роботи суб'єктів підприємницької діяльності. (vykonkom-tsmkr.gov.ua)

До прикладу, у ДОДАТКУ А наведено, як типове, Положення щодо повноважень відділу розвитку підприємництва та економіки Центрально-міського району м.Кривого Рогу, прийняте 19.07.2023 року і яке підготували «Школа стартапів», яка діє з 2020 року як спільний проект виконкому, Інноваційного холдингу «Sikorsky Challenge» комунальне підприємство «Інститут розвитку міста», Криворізький національний університет та Академія гірничих наук України.

За даними офіційного веб-сайту виконкому районної у місті ради та порталу «Криворізький ресурсний центр» за I півріччя 2023 року місцеві владі Кривого Рогу щодо сприяння розвитку підприємництва з урахуванням військового стану вдалось впровадити багатопланові заходи (ДОДАТОК Б):

- щодо особливостей здійснення регуляторної політики у період воєнного стану інтенсифікували навчання у різних форматах та формах, у тому числі онлайн семінари за участю представників Дніпровського міжрегіонального відділу Державної регуляторної служби України;

- за воєнного часу місцева влада адаптувала свою регуляторну діяльність щодо аналітичного посилення підготовки проектів регуляторних актів, наприклад, оновлено склад членів експертної комісії з питань підготовки проектів регуляторних актів, що здійснюють експертизу та оцінку проектів рішень міської ради (kr.gov.ua) на відповідність принципам державної регуляторної політики;

- за поточний період 2023 року року завершено заходи з відстеження результативності 10 регуляторних актів, проведено 6 громадських слухань з питань обговорення проєктів регуляторних актів.

Міською владою за участі членів територіальної громади було забезпечено підготовку, обговорення, ухвалення наступних регуляторних актів:

- від 31.01.2023 №1685 «Про затвердження Правил благоустрою території м. Кривого Рогу» задля покращення стану благоустрою, санітарного стану міста, формування сприятливого для життєдіяльності людини середовища;

- від 27.06.2023 №2015 «Про внесення змін до рішення міської ради від 26.05.2021 №506 «Про встановлення ставок плати за землю та пільг із земельного податку на території м. Кривого Рогу», яким знижено ставку плати за землі громадської забудови з 1,2% до 0,9%.

Ухвалено рішення міської ради від 27.06.2023 №2007 «Про встановлення Правил утримання домашніх тварин у м. Кривому Розі», яке за висновком Державної регуляторної служби України не містить норм регуляторного характеру.

До обговорення актуальних практичних питань регулювання господарської діяльності, розвитку підприємництва та економічного розвитку міста (kr.gov.ua) постійно залучається депутатський корпус міської та районних рад.

Місцева влада через засоби інформації та сайти міськвиконкому комунікує з суб'єктами підприємницької діяльності щодо підтримки громадян, бізнесу в екстремальних умовах війни і намагається знаходити та відображати ефективні рішення [29].

Результатом антикризових зусиль міської влади винаходиться можливість надання оренди нерухомого майна, що знаходиться у комунальній власності міста, на пільгових умовах. Це стосується категорії підприємців, наприклад, які проводять діяльність, пов'язану з розміщенням зовнішньої реклами.

Місцева влада винайшла можливість під час війни для комерційних підприємств не збільшувати плату за оренду земельних площ, що перебувають у комунальній власності.

Відповідно до рішення виконкому міської ради від 25.01.2023 №92 «Про підтримку бізнесу в місті в період воєнного стану» (kr.gov.ua) місцева влада на допомогу суб'єктам господарювання прийняла на виконання роботу щодо допомоги у реалізації грантових бізнес-проектів. В процесі цих дій у 2023 році організовано 260 зустрічей, тренінгів, інтенсивів з потенційними учасниками грантових програм. За результатами сприяння міської влади 19 суб'єктів господарювання отримало гранти від держави на суму (kr.gov.ua) більше 20 млн. грн.

Сприяння в першу чергу здійснювалось для підприємств-виробників продуктів харчування; підприємців, що здійснюють роздрібну торгівлю продовольчими товарами; суб'єктам підприємницької діяльності, які організовують відкриття нових об'єктів з надання побутових послуг, закладів ресторанного господарства тощо (kr.gov.ua) [38].

Дії місцевої влади щодо допомоги переміщеним підприємствам бізнесу винайшло можливість розміщення виробничих потужностей в приватних приміщеннях об'єктів комунальної власності і на територіях об'єктів видобувної, металургійної та переробної промисловості (більш як 40).

За Програмою розвитку малого й середнього підприємництва у Кривому Розі (rudana.com.ua) створені умови для спрощеної реєстрації суб'єктів господарювання за зверненням в муніципальний центр «Віза». Наприклад, зі створення нових робочих місць мають змогу отримати компенсацію 75% сплачених відсотків за користування кредитними коштами (rudana.com.ua) [39].

У місті Кривий Ріг працює Центр надання адміністративних послуг «Віза». Загалом «Віза» надає 38 офісів послуг, 561 послугу, 15 е-послуг, 16 пакетних послуг. Окремо, відділ №7 створений для обслуговування бізнесу. Його основним завданням є допомога **бізнесу зростати та розвиватись, виходити на нові ринки, змінювати бізнес-моделі та створювати додаткові лінії продуктів, враховуючи макроекономічну ситуацію, популяризувати підприємництво, виконувати функції платформи між владою та представниками малого і середнього бізнесу. (business.diia.gov.ua)** Має відкритий доступ у мережі як VIZA@kr.gov.ua.

У практичні реалізації завдань «Віза» наразі не має бути лише консультаційним пунктом. Мають бути напрацьовані сучасні шляхи та методи їх реалізації. Наразі такі розробки не є інформаційно доступною базою, наглядної продуктивності роботи в інформаційному полі не вбачається. Тому є нагальна необхідність покращення інформаційної підтримки громади, та інтенсифікація дій щодо більш конкретного сприяння розвитку підприємництва у місті. Насамперед, необхідними є інформатизація, цифровізація, діджиталізація, наближення дієвості щодо покращення громадського доступу.

Дії органів місцевої влади м. Кривого Рогу щодо дій за Програмою розвитку малого й середнього підприємництва напрямки дій мають бути спрямовані на наступне:

- виявлення у громаді осіб, що підпадають під умови включення до програми, які мають намір створення чи розвитку власного бізнесу у громадах;
- організація здійснення інформаційної та роз'яснювальної роботи, організація надання допомоги юристів, економістів тощо у роз'ясненні та складенні у кожному разі чітких алгоритмів дій;
- організація складання персоніфікованих конкретних програм допомоги;

- визначення практичних заходів щодо забезпечення можливості для осіб, що підпадають під умови включення до програми, механізм реалізації та контролю за виконанням розроблених індивідуальних дій щодо сприяння.

Цей напрямок за алгоритмом дій співпадає з напрямком діяльності місцевих органів влади щодо сприяння участі громадськості у Державній програмі «Доступні кредити 5-7-9%».

Саме органи державної влади з метою сприяння розвитку підприємництва в регіонах мають взяти під свою відповідальність інформаційну та роз'яснювальну роботу серед представників громади.

Ця робота має носити не тільки загальний інформативний характер, але відтворювати сутність дій щодо сприяння діяльності суб'єктів підприємництва у вигляді конкретної допомоги відповідних спеціалістів для допомоги у виборі найбільш раціональних варіантів кредитування з урахуванням специфіки регіону, галузевої специфіки та урахування умов регуляторного тиску.

Обидва окреслені напрями дій органів місцевої влади щодо посилення участі у стимулюванні розвитку підприємництва мають шанс більш гарантованого виконання за умов використання можливостей діджиталізації та цифровізації інформації та рішень, що приймаються, та збільшення точок доступу бізнесу до послуг, зменшення паперової бюрократії. На регіональному рівні доцільно організувати діяльність з надання підприємцям чи тим, хто має намір ними стати безоплатної та доступної юридичної допомоги, консультацій спеціалістів для роз'яснення інструментів державного регулювання господарської діяльності.

Звертаючись до питання бізнес-умов, наразі, у період воєнного стану в державі, місто Кривий Ріг відноситься до умовно тилового, перспективного щодо розвитку підприємництва і бізнесу. Умовами того є наявність платоспроможних клієнтів на внутрішньому ринку, можлива прогнозованість

розвитку ситуації в Україні та на внутрішньому ринку, (mig.com.ua)

порушена, але працююча логістика щодо ланцюгів постачання та збуту (за виокремленням постачання та збуту продукції великих промислових об'єктів міста), менша необхідної, але все ж таки певна **кількість кваліфікованих працівників.** (mig.com.ua)

Мають місце у сприянні розвитку підприємництва та бізнесу у регіоні і суттєві проблеми, як то: зношення основних фондів підприємств, зменшений доступ до сировини, матеріалів тощо; дефіцит кваліфікованих кадрів; підвищення страхових та фінансових ризиків; демпінг конкурентів тощо.

Але влада міста слабо враховує можливий підприємницький потенціал щодо розвитку сфери легкої промисловості, виробництва харчових продуктів, туризму (як би нонсенсно не звучало в період повномасштабної війни в Україні); машинобудування у аспекті перводу на військові потреби.

У цьому аспекті за державною програмою реолокації бізнесу криворізька місцева влада не доопрацьовує можливості використання існуючих у місті промислових ресурсів та виробничих потужностей, які наразі не перебувають у експлуатації та «законсервованих» будівель, які могли б виконувати функцію виробничих приміщень. У цьому аспекті мають бути швидко оновлені бази основних фондів та здійснена оцінка їх потенційного використання, переглянуті існуючі наразі за рішенням місцевої влади умови оренди в бік зниження фінансового навантаження на підприємців.

На підтримку проекту USAID, заснованого Міністерством економіки України, щодо реалізації інтерактивної програми грантової підтримки для створення або розвитку власного бізнесу, метою якого є надання мікрогрантів **на створення або розвиток власного бізнесу учасникам бойових дій,** (t.me) **особам з інвалідністю,** (openarchive.nure.ua) отриманою у ході бойових дій та їх сім'ям реальні дії міської влади Кривого Рогу наразі в

інформаційному полі не висвітлюються, хоча шляхи реалізації чітко означені самим документом та забезпеченням держави.

Вище наведено, що у громаді Кривого Рогу є програми підтримки підприємництва, але їх реалізація не є такою, яка б відповідала вимогам часу з причин браку досвіду та знань щодо дієвих інструментів підтримки підприємництва, відзначається брак коштів на фінансування таких програм, але не є наглядною їх пошук за рахунок дій влади у векторі пошуку інвесторів, пере розподілення бюджетних коштів, необ'єктивне визначення пріоритетів.

І що стосується виконання всіх державних програм щодо підтримки місцевою владою підприємництва – має місце недостатня інформаційна підтримка та консультаційна допомога. (business.diia.gov.ua)

Місцеві владі промислового міста Кривий Ріг як метод сприяння розвитку підприємництва доцільним може бути створення індустріального парку.

Серед можливостей розвитку місцевого бізнесу важливою (business.diia.gov.ua) підтримкою може стати підтримка експортерам (консультаційна, та фінансова за рахунок місцевого бюджету для організації участі у виставках та торгівельних місіях за кордоном) (business.diia.gov.ua), (business.diia.gov.ua) щодо якої у криворізькій міській громаді інформація відсутня.

Місцеві органи державної влади на підтримку підприємству мають покращувати участь бізнесу та підприємництва у заходах регуляторної політики. Проекти регуляторних актів політики м. Кривого рогу, які оприлюднюються на офіційних вебсайтах, мають проходити доопрацювання з обов'язковим аналізом і урахуваннями зауважень, що надходять від представників бізнесу та підприємництва. Для більшої процедури

ефективності рекомендується включення представників бізнесу до складу робочих груп із перегляду регуляторних актів.

Загалом, досліджений матеріал дає можливість згрупувати дії Криворізької місцевої влади щодо сприяння розвитку підприємництва в громаді (таблиця 3.1).

Таблиця 3.1 - Дії Криворізької місцевої влади щодо сприяння розвитку підприємництва та шляхи їх покращення

Дії Криворізької місцевої влади	Шляхи покращення дій
Щодо особливостей здійснення регуляторної політики у період воєнного стану	
<p>Місцева влада адаптувала свою регуляторну діяльність щодо аналітичного посилення підготовки проєктів регуляторних актів, наприклад, оновлено склад членів експертної комісії з питань підготовки (kr.gov.ua) проєктів регуляторних актів, що здійснюють експертизу та оцінку проєктів рішень міської ради на відповідність принципам державної регуляторної політики. (www.kds.org.ua)</p> <p>За поточний період 2023 року року завершено заходи з відстеження результативності 10 регуляторних актів, проведено 6 громадських слухань з питань обговорення (kr.gov.ua) проєктів регуляторних актів. (www.kds.org.ua)</p>	<ul style="list-style-type: none"> - виявлення у громаді осіб, що підпадають під умови включення до програми, які мають намір створення чи розвитку власного бізнесу у громадах; - організація інформаційної та роз'яснювальної роботи, організація надання допомоги юристів, економістів тощо у роз'ясненні та складенні у кожному разі чітких алгоритмів дій; - організація складання персоніфікованих конкретних програм допомоги; - визначення практичних заходів щодо забезпечення можливості для осіб, що підпадають під умови включення до програми, ц вигляді механізму реалізації та контролю за виконанням розроблених індивідуальних дій щодо сприяння.
<p>Місцева влада через засоби інформації та сайти міськвиконкому комунікує з суб'єктами підприємницької діяльності щодо підтримки громадян, бізнесу в екстремальних умовах війни і намагається знаходити та відображати ефективні рішення.</p>	<p>На регіональному рівні доцільно організувати діяльність з надання підприємцям чи тим, хто має намір ними стати безоплатної та доступної юридичної допомоги, консультацій спеціалістів для роз'яснення інструментів державного регулювання господарської діяльності</p>
<p>Місцева влада на допомогу суб'єктам господарювання прийняла на виконання роботу щодо допомоги у реалізації грантових бізнес-проєктів. В процесі цих дій у 2023 році організовано 260 зустрічей, тренінгів, інтенсивів з потенційними учасниками грантових програм. За результатами сприяння міської влади 19 суб'єктів господарювання отримало гранти від держави (kr.gov.ua) на суму більше 20 млн. грн.</p>	<p>Використання можливостей діджиталізації та цифровізації інформації та рішень, що приймаються, та збільшення точок доступу бізнесу до послуг, зменшення паперової бюрократії. Використовувати місто як туристичний об'єкт, враховуючи грандіозний можливий підприємницький потенціал щодо розвитку сфери легкої промисловості, виробництва харчових продуктів, машинобудування.</p>
Програма для бізнесу від держави – єРобота	

<p>Інтенсифіковано роботу муніципального сервісного центру «Віза», який надає 38 офісів послуг, 561 послугу, 15е-послуг, 16 пакетних послуг. Виділений окремо відділ №7 ціленапрвлено для обслуговування бізнесу.</p>	<p>У практичній реалізації завдань «Віза» наразі не має бути лише консультаційним пунктом. Мають бути напрацьовані сучасні шляхи та методи їх реалізації приймаємих рішень, розробки мають бути інформаційно доступною базою. Є нагальна необхідність покращення інформаційної підтримки громади, та інтенсифікація дій. Насамперед, необхідними є інформатизація, цифровізація, діджиталізація, наближення дієвості щодо покращення громадського доступу.</p>
<p>Про порядок надання компенсації роботодавцям за працевлаштування внутрішньо переміщених осіб</p>	
<p>Місцева влада діє за алгоритмом державної програми</p>	<p>Інтенсифікувати інформаційну та консультативну діяльність з використанням можливостей діджиталізації та цифровізації інформації та рішень, що приймаються, та збільшення точок отримання консультаційних послуг.</p>
<p>Єдина платформа цифрової взаємодії для допомоги в релаксації бізнесу</p>	
<p>Місцева влада винайшла можливість під час війни для комерційних підприємств не збільшувати плату за оренду земельних площ, що перебувають у комунальній власності.</p>	<p>Використання можливостей діджиталізації та цифровізації інформації та рішень, що приймаються, та збільшення розширення бізнес-контактів.</p>
<p>Марткетплейс фінансових можливостей для бізнесу на Дія.</p>	
<p>Дані щодо дій міської влади не висвітлені</p>	<p>Виявлення у громаді осіб, що підпадають під умови включення до програми, які мають намір створення чи розвитку власного бізнесу у громадах.</p> <p>Організація інформаційної та роз'яснювальної роботи, організація надання допомоги юристів, економістів тощо у роз'ясненні та складенні у кожному разі чітких алгоритмів дій.</p> <p>Організація складання персоніфікованих конкретних програм допомоги.</p>
<p>Державна програма «Доступні кредити»</p>	
<p>Дія муніципального центру «Віза», інформаційна робота.</p>	<p>Переформатувати роботу з інформативного характеру на відтворення сутності дій щодо сприяння діяльності суб'єктів підприємництва у вигляді конкретної діяльності відповідних спеціалістів для допомоги у виборі найбільш раціональних варіантів кредитування з урахуванням специфіки</p>

	регіону, галузевої специфіки та урахування умов регуляторного тиску.
Освітньо-грантова програма «Міцність»	
Дані щодо дій міської влади не висвітлені	Дії щодо підтримки експортерів: консультаційна, фінансова за рахунок місцевого бюджету для організації участі у виставках та торгівельних місіях за кордоном.
Постанова Уряду «Про надання фінансової державної підтримки суб'єктам підприємництва за договорами (zakononline.com.ua) факторингу»	
Дані щодо дій міської влади не висвітлені	Організація з боку міської влади цього напрямку діяльності за участі «Криворізького інституту розвитку міста», який функціонує як муніципальний заклад, що розвиває наукове співробітництво в провідними вищими навчальними закладами міста та бізнес-середовищем України.
Програма реолокації підприємств за військового стану	
Дії місцевої влади щодо допомоги більш як 40 переміщеним підприємствам бізнесу винайшло можливість розміщення виробничих потужностей в приватних приміщеннях об'єктів комунальної власності і на територіях об'єктів видобувної, металургійної та переробної промисловості.	Місцева влада не доопрацьовує можливості використання існуючих у місті промислових ресурсів та виробничих потужностей, які наразі не перебувають у експлуатації та «законсервованих» будівель, які могли б виконувати функцію виробничих приміщень. У цьому аспекті мають бути швидко оновлені бази основних фондів та здійснена оцінка їх потенційного використання, переглянуті існуючі наразі за рішенням місцевої влади умови оренди в бік зниження фінансового навантаження на підприємств.

Як стратегічні задачі органів місцевої влади щодо посилення участі у стимулюванні розвитку підприємництва можна виділити:

- створення практичних умов для реалізації в регіоні державних програм;
- визначення механізму стимулювання розвитку підприємництва, у тому числі за рахунок покращення підприємницької культури та зростання економічної грамотності та компетенцій;
- забезпечення допомоги у створенні інноваційних програм стимулювання розвитку підприємництва;
- забезпечення принципів, підходів та практик, відпрацьованих у європейських державних та суспільних спільнотах;

- забезпечення інформаційного та роз'яснювального впливу на місцеві громади щодо впровадження європейських інструментів розвитку та підтримки бізнесу, у тому числі шляхом приєднання до місцевого підприємництва та бізнесу до програми Європейського Союзу «Єдиний ринок».

ВИСНОВКИ

Завданням органів місцевої влади має бути і постійне інформування громади та представників підприємництва і бізнесу щодо законодавчих норм, які динамічно і досить швидко, у відповідь на постійно виникаючі зовнішні та внутрішні виклики, змінюються державою щодо сприяння розвитку бізнесу та підприємництва в умовах воєнного стану в Україні, зокрема, як приклад, щодо захисту споживачів.

Необхідною складовою системного забезпечення відповідальності суб'єктів публічного управління є наявність юридично оформленого механізму, без якого неможливою є реальність не тільки юридичної, але й політичної та моральної відповідальності.

Відповідальність державних службовців виникає внаслідок недотримання вимог законності та службової дисципліни, не вирішення або недостовірне виконання ними посадових обов'язків.

Відповідальність у публічному управлінні можна трактувати як єдність політичних та юридичних норм, приписів, настанов, котрі визначають відповідальність суб'єктів публічного управління за якість політики, рішення, які затверджуються та запроваджуються, дії та поведінку.

Оцінка суспільством дій місцевих органів загалом зводиться до аналізу законодавчо встановленої дисципліни в системі публічного управління у будь-якій сфері діяльності громади, у тому числі у діях щодо сприяння розвитку підприємництва

Підприємництво в Україні – це діяльність із виробництва продукції, виконання робіт чи надання послуг, що здійснюється суб'єктами підприємницької діяльності. Суб'єкти підприємницької діяльності, розраховуючи на власний чи запозичений капітал, орієнтуються на отримання прибутку, заходження власного місця на ринку, розраховує на гарантовані державою економічну свободу, самостійність, має мати націлення на ініціативність та здатність діяти у конкурентному середовищі ринку.

Держава ставить ставку на підприємництво як на інноваційний процес, що відбувається з використанням права власності суб'єкта підприємницької діяльності на засоби виробництва та вироблену продукцію. Важливим для держави і суспільства є створення робочих місць, гарантування захисту ринку праці.

Розвиток підприємництва за змістом являє собою одне із найпотужніших джерел створення робочих місць (зайнятості населення) та формування доходів територій сприяє розвитку регіонів.

Поняття державної політики з питань регулювання підприємницької діяльності за визначенням Господарського кодексу України (repositsc.nuczu.edu.ua) полягає у функціонуванні системи економічного, соціального, правового і політичного забезпечення сприятливого бізнес-клімату.

Наразі в нашій державі, за умов воєнного стану, всі названі умови успішного функціонування підприємництва, порушені. Сприяння продовження підприємницької діяльності в Україні стало дуже складною і важливою функцією держави та органів місцевої влади.

Українське підприємництво з початком війни зробило акцент переорієнтації частини бізнесу на підтримку обороноздатності країни та соціального сектору. Розвиток підприємництва під час воєнного стану – це процес, який несе у собі велику кількість невизначеності та ризиків, але він не тільки не зупиняється, а і розширюється. Державні та місцеві органи влади приділяють вирішенню цих питань максимальну увагу.

Для допомоги армії бізнес робить один з найбільших вкладів у перемогу України у жорстокій війні у контексті підтримки економіки держави та Збройних Сил України.

Підприємства, які мають необхідні ресурси та продовжують роботу на певних «відносно спокійних, не прифронтових» територіях, знаходяться під загрозою і потерпають від постійних ракетних обстрілів, перебоїв з постачанням електроенергії, порушеної логістики та з причин браку потрібної сировини. Багато українців виїхали закордон і закрили свій бізнес, що спричинило зростання безробіття в країні.

Державна підтримка підприємців наразі виражається у прийнятті Кабінетом Міністрів України ряду постанов та програм. Функціонування української економіки та вітчизняного підприємництва в умовах воєнного стану потребує особливої уваги держави та органів місцевих влад.

На виконання державних програм розвитку і підтримки бізнесу та підприємництва в Україні у кожному з п'яти виконавчих комітетів районних у місті рад міста Кривий Ріг функціонують відділи розвитку підприємництва, які підконтрольні, підзвітні і підпорядковані виконкому та заступнику голови районної у місті ради по виконавчій роботі.

У період військового стану в державі місцева влада Кривого Рогу здійснює свої дії щодо сприяння реалізації виконанню ряду державних

програм: Програми для бізнесу від держави – «Робота», Програми Єдина платформа цифрової взаємодії для допомоги в релаксації бізнесу, Марткетплейсу фінансових можливостей для бізнесу на Дія, Державної програма «Доступні кредити», Постанови Уряду «Про надання фінансової державної підтримки суб'єктам підприємництва за договорами факторингу», Програми реолокації підприємств за військового стану та реалізовує власні заходи щодо сприяння підприємництву і бізнесу у громаді.

За результатами дослідження дій місцевої влади щодо сприяння підприємництву і бізнесу у громаді запропоновані шляхи покращення такої діяльності.

Щодо особливостей здійснення регуляторної політики у період воєнного стану:

- виявлення у громаді осіб, що підпадають під умови включення до програми, які мають намір створення чи розвитку власного бізнесу у громадах;

- організація інформаційної та роз'яснювальної роботи, організація надання допомоги юристів, економістів тощо у роз'ясненні та складенні у кожному разі чітких алгоритмів дій;

- організація складання персоніфікованих конкретних програм допомоги;

- визначення практичних заходів щодо забезпечення можливості для осіб, що підпадають під умови включення до програми, ц вигляді механізму реалізації та контролю за виконанням розроблених індивідуальних дій щодо сприяння.

На регіональному рівні доцільно організувати діяльність з надання підприємцям чи тим, хто має намір ними стати безоплатної та доступної юридичної допомоги, консультацій спеціалістів для роз'яснення інструментів державного регулювання господарської діяльності.

Слід максимально використовувати можливості діджиталізації та цифровізації інформації та рішень, що приймаються, та збільшення точок доступу бізнесу до послуг, зменшення паперової бюрократії. Використовувати місто як туристичний об'єкт, враховуючи грандіозний можливий підприємницький потенціал щодо розвитку сфери легкої промисловості, виробництва харчових продуктів, машинобудування.

Щодо Програма для бізнесу від держави – «Робота мають бути напрацьовані сучасні шляхи та методи їх реалізації приймаємих рішень, розробки мають бути інформаційно доступною базою. Є нагальна необхідність покращення інформаційної підтримки підприємців, та інтенсифікація дій.

Щодо надання **компенсації роботодавцям за працевлаштування внутрішньо переміщених осіб (www.krm.gov.ua), (www.krm.gov.ua)** шляхами покращення роботи щонайперше вбачається організація розширення можливостей отримання інформаційної, консультаційної та практичної допомоги, складання загальних баз даних щодо осіб, яким надана тпка допомога. І на цьому шляху доцільним є використання можливостей діджиталізації та цифровізації інформації та рішень, що приймаються, та розширення бізнес-контактів.

Щодо Марткетплейсу фінансових можливостей для бізнесу на Дія видається доцільним виявлення у громаді осіб, що підпадають під умови включення до програми, які мають намір створення чи розвитку власного бізнесу у громадах; організація інформаційної та роз'яснювальної роботи, організація надання допомоги юристів, економістів тощо у роз'ясненні та складенні у кожному разі чітких алгоритмів дій; організація складання персоніфікованих конкретних програм допомоги.

Щодо Постанови Уряду «Про **надання фінансової державної підтримки суб'єктам підприємництва за договорами (app-journal.in.ua)** факторингу» міська влада має можливість використати досить вагому у місті

діяльність комунального закладу Інституту розвитку міста Кривого рогу, який розвиває наукове співробітництво в провідними вищими навчальними закладами міста та бізнес-середовищем України.

За Програмою реолокації підприємств за військового стану шляхом покращення діяльності може стати більш ціле направлене використання існуючих у місті промислових ресурсів та виробничих потужностей, які наразі не перебувають у експлуатації та «законсервованих» будівель, які могли б виконувати функцію виробничих приміщень. У цьому аспекті необхідно скласти оновлені бази основних фондів та здійснити оцінку їх потенційного використання, переглянуті існуючі наразі за рішенням місцевої влади умови оренди в бік зниження фінансового навантаження на підприємців.

Як стратегічні задачі органів місцевої влади міста Кривого Рогу щодо посилення участі у стимулюванні розвитку підприємництва можна виділити: забезпечення допомоги у створенні інноваційних програм стимулювання розвитку підприємництва; забезпечення принципів, підходів та практик, відпрацьованих у європейських державних та суспільних спільнотах; впровадження європейських інструментів розвитку та підтримки бізнесу, у тому числі шляхом приєднання до місцевого підприємництва та бізнесу до програми Європейського Союзу «Єдиний ринок».

